

TÜRKİYE ELEKTRİK PİYASASI VE İDARİ YAPTIRIMLAR

**ELEKTRİK TİCARETİ FAALİYETLERİ, KAMULAŞTIRMA İŞLEMLERİ VE
LİSANSSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ**

Mehmet İBİŞ

EPDK Başkan Danışmanı

DEK Atölye , Ankara, 20/02/2019

ELEKTRİK TİCARETİ FAALİYETLERİ

- Elektrik ticaretinde, piyasanın organizasyon derecesine göre toptan satış piyasalarının tasarımı üç ana başlıkta değerlendirilebilir: Elektriğin direkt ya da tezgah üstü anlaşmalar şeklinde ticarete konu olduğu ve mevcut bir pazar organizasyonunun olmadığı “İkili Anlaşmalar Modeli”, arz ve talep cephesinin direkt olarak ticari ilişki içine girmediği ve mevcut bir pazarın olduğu “Organize Piyasa Modeli” ve bu iki modelin bir arada değerlendirildiği “Karma Model” dir.
- Enerji borsası elektrik enerjisinin gün öncesi ve spot piyasalarda ticarete konu olmasını sağlayan bir organize piyasa modelidir.

TEDARİK LİSANSI

- Elektrik enerjisinin ve/veya kapasitenin toptan ve/veya perakende satılması, ithalatı, ihracatı ve ticareti faaliyetleri ile iştigal etmek üzere tüzel kişi tarafından tedarik lisansı alınır.
- Tedarik Lisansı sahibine;
- [?] Herhangi bir bölge sınırlaması olmaksızın serbest tüketicilerle, elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi ticareti yapabilme,
- [?] Diğer lisans sahibi tüzel kişilerle elektrik enerjisi ve/veya kapasite ticareti faaliyetinde bulunma,
- [?] Organize toptan elektrik piyasalarında, elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi ticareti yapma,
- [?] Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının uygun görüşü doğrultusunda uluslararası enterkonneksiyon şartı oluşmuş ülkelere veya ülkelere, Kurul onayı ile elektrik enerjisi ithalatı ve ihracatı faaliyetlerini yapabilme hakkını verir.
- Tedarik Lisans sahibi;
- [?] Elektrik enerjisi satışı yapılan serbest tüketiciler ile ilgili bilgileri, TEİAŞ'a veya ilgili dağıtım şirketine vermek,
- [?] İletim tarifiesi ve/veya dağıtım tarifesine göre belirlenen bedelleri ödemek,
- [?] Hizmet verilen tüketiciler ile ilgili olarak, bölgesindeki dağıtım şirketinin talep ettiği bilgileri, dağıtım şirketinin ilgili mevzuat kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için gerekli olması koşuluyla, talep tarihinden itibaren 30 gün içinde sunmak ile yükümlüdür.
- Tedarik lisansı sahibi özel sektör tüzel kişilerinin, üretim lisansı sahibi tüzel kişilerden, ithalat faaliyetinde bulunan diğer tedarik lisansı sahibi tüzel kişilerden ve ithalat kapsamında satın alacağı elektrik enerjisi miktarı toplamı, bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının yüzde yirmisini geçemez.
- Tedarik lisansı sahibi özel sektör tüzel kişilerinin nihai tüketiciye satışını gerçekleştireceği elektrik enerjisi miktarı da bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının yüzde yirmisini geçemez.
- Görevli tedarik şirketleri dışındaki tedarik lisansı sahibi tüzel kişiler, lisansları kapsamında serbest olmayan tüketicilere elektrik enerjisi ve/veya kapasite satışı yapamazlar

Kamu Tedarik şirketi TETAş (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile EÜAş)

- TETAş'ın (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile EÜAş) sahip olduğu tedarik lisansı ile yukarıdaki tedarik şirketinin hak ve yükümlölüklerine ilaveten;
- [?] Mevcut imtiyaz ve uygulama sözleşmeleri kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalayabilme,
- [?] Elektrik enerjisi mübadele, ithalat ve ihracat anlaşmaları kapsamında enerji alış ve satış anlaşmaları imzalayabilme,
- [?] İlgili mevzuat kapsamında elektrik enerjisi ve kapasitesi alım ve satımına ilişkin ikili anlaşmalar yapma ve yürütme,
- [?] Organize toptan elektrik piyasalarında faaliyette bulunabilme,
- [?] Yükümlölüklerin karşılanması amacıyla gerekli olan elektrik enerjisi miktarını mevcut sözleşmeler kapsamında karşılayamaması durumunda, Kanunun 27 nci maddesinin yedinci fıkrasına istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile Cumhurbaşkanı kararı) kapsamında enerji temin etme, hakkı vardır.
- [?] Görevli tedarik şirketine, tarifesi düzenlemeye tabi olan tüketiciler için ihtiyaç duyulan elektrik enerjisinin Kurul tarafından her yıl belirlenecek oranı kadarını, toptan satış tarifesinden satmak,
- [?] Dağıtım şirketlerinin, genel aydınlatma ile teknik ve teknik olmayan kayıplarından dolayı ortaya çıkan enerji ihtiyaçlarını temin etmek,
- [?] Mevcut sözleşmeler kapsamında imzalanmış olan enerji alış ve satış anlaşmalarını yürütmek,
- [?] Satın aldığı elektrik enerjisinin ortalama maliyetini ve üstlenilmiş olan diğer yükümlölükleri yansıtan toptan satış tarife önerisini Kuruma sunmak ve Kurul onayını müteakip eşit taraflar arasında ayırım gözetilmeksizin uygulamak,
- [?] Yükümlölüklerin karşılanması amacıyla gerekli olan elektrik enerjisi miktarını mevcut sözleşmeler kapsamında karşılayamaması durumunda, Kanunun 27 nci maddesinin yedinci fıkrasına istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararı (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile Cumhurbaşkanı kararı) kapsamında enerji temin etmek ile yükümlüdür.
- TETAş (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile EÜAş) kamu şirketi olması sebebiyle **satın alacağı elektrik enerjisi miktarı toplamı**, bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının ve **nihai tüketiciye satışını gerçekleştireceği elektrik enerjisi miktarı** da bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının **yüzde yirmisini geçebilecektir.**

Görevli tedarik şirketi

- Dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin hukuki ayrıştırması kapsamında kurulan veya son kaynak tedariki yükümlüsü olarak Kurul tarafından yetkilendirilen tedarik şirketini ifade eder. Görevli tedarik şirketi serbest olmayan ve serbest olduğu halde ikili anlaşma yapmayan tüketicilere elektrik satan şirkettir. Her görevli tedarik şirketi aynı zamanda tedarik şirkettir. Ancak, her tedarik şirketi görevli tedarik şirketi değildir. Görevli tedarik şirketleri serbest olmayan tüketicilere perakende satış ve son kaynak tedarik tarifi üzerinden elektrik tedarik eder. Serbest olmayan tüketiciler görevli tedarik şirketi dışında bir tedarik şirketinden elektrik satın alamazlar.
- Görevli tedarik şirketi elektrik alt yapısından sorumlu değildir. Alt yapı sorumluluğu dağıtım şirketine aittir. Kaçak elektrik kullanımı, bağlantı, trafo arızası, elektrik kesintisi ve sayaçla ilgili hususlar Dağıtım şirketinin sorumluluğundadır. Tedarik şirketinin serbest tüketici portföyünden çıkan bir tüketici bir başka tedarik şirketi ile anlaşmazsa görevli tedarik şirketinin portföyüne geçer ve perakende satış sözleşmesi imzalar.

- Görevli tedarik şirketleri tedarik şirketinin yukarıdaki hak ve yükümlülükleri yanı sıra;
- ? İlgili dağıtım bölgesinde bulunan serbest olmayan tüketicilere Kurul tarafından onaylanan perakende satış tarifeleri üzerinden elektrik enerjisi satışı yapma,
- ? İlgili dağıtım bölgesinde, son kaynak tedarikçisi sıfatıyla elektrik enerjisi sağlama,
- ? Lisansına kayıtlı olan dağıtım bölgesinde bulunan serbest olmayan tüketicilere Kurul tarafından onaylanan perakende satış tarifeleri üzerinden elektrik enerjisi satışı yapmak,
- ? İlgili dağıtım bölgesinde, son kaynak tedarikçisi sıfatıyla elektrik enerjisi sağlamak,
- ? Piyasada rekabeti kısıtlayıcı veya engelleyici etki doğuran davranış veya ilişkilere girmemek, bu tür davranış veya ilişkilerin tespiti halinde Kurulca öngörülecek tedbirlere uymak,
- ? Lisanssız elektrik üretim faaliyeti ile ilgili mevzuat kapsamında belirtilen görevleri yerine getirmek,
- ? Tarife önerilerini, Kurul tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre hazırlayarak Kurum onayına sunmak,
- ? Her yıl Aralık ayı sonuna kadar gelecek beş yıl için, tahmin ettikleri elektrik enerjisi puant güç taleplerini, ihtiyaç duydukları elektrik enerjisi miktarını, bu miktarın temini için yaptıkları sözleşmeleri ve ilave enerji veya kapasite ihtiyaçlarını Kuruma bildirmek,
- ? Son kaynak tedariki kapsamındaki tüketiciler için temin ettiği elektrik enerjisinin Kurul tarafından her yıl belirlenecek oranı kadarını, TETAŞ'tan (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile EÜAŞ'tan) temin etmek,
- ? İş ve işlemlerinde tüketicilere; ilgili dağıtım şirketinin devamı niteliğinde olduğu izlenimi verebilecek aynı marka, logo ve ana şirket unvanı gibi hususların kullanılmasından ve bu nitelikteki açıklama ve beyanlardan kaçınmak,
- ? Lisans alma tarihinden itibaren yirmi dört ay içerisinde TS EN ISO 9001, TS ISO 10002 ve TS ISO/IEC 27001 standartları için Türk Akreditasyon Kurumuna akredite olmuş bir belgelendirme kurumu tarafından verilen uygunluk belgelerini Kuruma sunmak,
- hak ve yükümlülüğüne sahiptir.

- Görevli tedarik şirketi; Faturalandırma ve tahsilat işlemleri ile tüketici hizmetleri merkezlerinin tüketicilere yönelik çağrı hizmetleri için hizmet alımı yapabilir. Hizmet alımı, ilgili lisans sahibi tüzel kişinin lisanstan kaynaklanan yükümlülüklerinin devri anlamına gelmez. Görevli tedarik şirketi, hesaplarını Kurul tarafından onaylanan Elektrik Dağıtım Sektörü Düzenleyici Hesap Planına uygun olarak tutmakla yükümlüdür. Perakende satış faaliyeti ile perakende satış hizmeti için ayrı hesap tutar ve bu hesaplar arasında çapraz sübvansiyon yapamaz. Görevli tedarik şirketi piyasa faaliyetleri arasında veya piyasa faaliyetleri ile piyasa dışı faaliyetleri arasında, çapraz sübvansiyon tesis edemez.
- Dağıtım şirketleri ile görevli tedarik şirketleri, hizmet alımlarını dağıtım ve perakende satış faaliyetlerinin hukuki ayrıştırması çerçevesinde yapabilirler.
- Görevli tedarik lisansı sahibi tüzel kişinin nihai tüketiciye satışını gerçekleştireceği elektrik enerjisi miktarı da bir önceki yıl ülke içerisinde tüketilen elektrik enerjisi miktarının yüzde yirmisini geçemez. Fakat, görevli tedarik şirketinin lisanssız elektrik üretimine ilişkin ilgili mevzuat kapsamında satın almakla yükümlü olduğu enerji miktarı, bu oranların hesabında dikkate alınmaz.
- Görevli tedarik şirketi son kaynak tedariki kapsamında tüketicilere enerji temin etmekle görevlendirilmiş olan tedarik şirkettir
- Son kaynak tedariki kapsamında enerji tüketen tüketicilerin Kurul tarafından belirlenecek kriterlere göre iki ayrı gruba ayrılması sonucu ortaya çıkan yüksek tüketimli tüketiciler ile düşük tüketimli tüketicilerden oluşan tüketici grupları son kaynak tüketici grubudur. Son kaynak tüketici gruplarından Kurul tarafından belirlenen miktara eşit veya bu miktarın üzerinde enerji tüketenlerin oluşturduğu tüketici grubu yüksek tüketimli tüketiciler grubunu oluşturur. Son kaynak tedariki kapsamında elektrik enerjisi tedarik edilen tüketicilere Kurul onaylı son kaynak tedarik fiyatı uygulanır.
- Düşük tüketimli tüketicilere son kaynak tedarik tarifi olarak ilgili dönemde serbest tüketici niteliğine haiz olmayan tüketiciler için onaylanan perakende satış tarifi uygulanacaktır.

- 20/10/2018 tarihli ve 30571 sayılı Resmî Gazete yayımlanan 18/10/2018 tarih ve 8135 sayılı Kurul kararı ile Son Kaynak Tedarik Tarifesinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan limit **1 Ocak 2019 tarihinden geçerli** olmak üzere **yüksek tüketimli tüketici limiti Mesken abone grubu dışındakiler için yıllık 10 milyon kWh olarak** yeniden belirlenmiştir Yüksek tüketimli tüketiciler için son kaynak tedarik tarifi perakende satış tarifesinden düşük olmamak üzere Kurulca belirlenecektir.
- 20/10/2018 tarihli ve 30571 sayılı Resmî Gazete yayımlanan 18/10/2018 tarih ve 8136 sayılı Kurul kararı ile Son Kaynak Tedarik Tarifesinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğin 6 ıncı maddesinde tanımlanan ve Geçici 2 inci maddesinde belirlenen KBK'nın (Kurul tarafından, faaliyetin yürütülmesi için gerekli olan faturalama ve müşteri hizmetleri maliyeti, perakende satış hizmet maliyeti vb. yatırım harcamaları ve/veya işletme giderleri, piyasada oluşan enerji tedarik maliyetleri gibi son kaynak tedarik faaliyetinin yürütülmesi kapsamındaki tüm maliyet ve hizmetleri karşılayacak bedeller ile makul kâr göz önünde bulundurularak enerji tedarik maliyeti dışındaki diğer tüm maliyetler ile makul kâr dikkate alınarak belirlenen katsayıyı) **1/1/2019 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 1,0938 olarak revize edilmiştir.**
- 2019 yılında yüksek tüketimlilerin tarifi, fatura dönemi bazında organize toptan satış piyasasında gerçekleşen ağırlıklı ortalama günlük piyasa takas fiyatlarının ortalamasına YEKDEM birim bedelinin eklenip enerji tedarik maliyeti dışındaki diğer tüm maliyetler ile makul kâr dikkate alınarak belirlenen 1,0938 katsayı ile çarpımı sonucu bulunur.
- Görevli tedarik şirketlerinin elde ettikleri ilave gelirin uygun görülecek kısmı tüketicilere yansıyacak şekilde gelir/tarife düzenlemelerinde dikkate alınır.

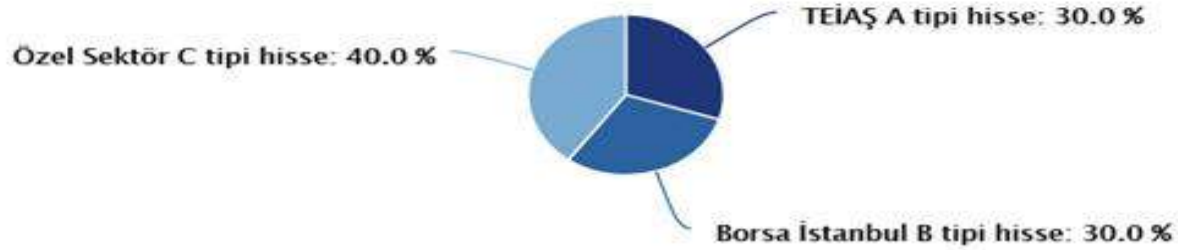
PIYASA İŞLETİM LİSANSI

- Piyasa işletim lisansı, Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketine (EPIAŞ), lisansı kapsamında belirtilen organize toptan elektrik piyasalarının işletilmesi ve bu piyasalarda gerçekleştirilen faaliyetlerin mali uzlaştırılması ile söz konusu faaliyetlere ilişkin diğer mali işlemleri yapma hakkını verir.
- EPIAŞ, piyasa işletim lisansı kapsamında;
 - ? Gün öncesi ve gün içi organize toptan elektrik piyasalarının işletim ve mali uzlaştırma faaliyetini yürütmek,
 - ? Organize toptan elektrik piyasalarının mali uzlaştırma işlemlerini yürütmek,
 - ? Dengesizlik hesaplarına dair mali uzlaştırma işlemlerini yürütmek,
 - ? Elektrik enerjisi ve/veya kapasite tedarik eden lisans sahipleri ile serbest tüketicilerin kayıtlarını tutmak,
 - ? Tüzel kişilere merkezi uzlaştırma kuruluşu tarafından verilecek hizmetlerin karşılığında merkezi uzlaştırma kuruluşuna ödenecek bedeli belirlemek,
 - ? Organize toptan elektrik piyasalarına ilişkin piyasa izleme ve buna ilişkin raporlama faaliyetlerini yürütmek,
 - ? Esas sözleşmesindeki her türlü değişiklikten önce, ilgili değişikliğe ilişkin Kurum onayı almak,
 - ? Kendisine sağlanan verilerin gizli tutulmasını sağlamak ve ilgili mevzuat hükümlerinde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde kamuoyu ile paylaşmak,
- ? Kurumsal bilişim sistemi ile endüstriyel kontrol sistemlerini TS ISO/IEC 27001 Bilgi Güvenliği Yönetim Sistemi standardına uygun bir şekilde işletmek,
- ? Enerji piyasası faaliyetleri ile emisyon ticaretine ilişkin faaliyetleri yürütmek,
- ? Uluslararası kurum veya kuruluşlara danışmanlık ve eğitim hizmeti vermek,
- ? Sermaye Piyasası Kanununun 65 inci maddesi kapsamındaki anlaşmaların tarafı olmak,
- ? Organize toptan elektrik piyasalarında yeni piyasalar kurulmasına yönelik çalışmaları yapmak ve Kuruma sunmak,
- ? Uluslararası elektrik piyasalarına taraf olarak katılmak, bu amaçla kurulan uluslararası elektrik piyasası işletmecisi kuruluşlara ortak veya üye olmak,
- ? Piyasa işletim tarifelerini belirleyerek Kuruma sunmak,
- hak ve yükümlülüğüne sahiptir.

- EPIAŞ, piyasa işletim lisansı kapsamında, Borsa İstanbul Anonim Şirketi ile TEİAŞ tarafından bu Kanun kapsamında işletilen piyasalar dışındaki organize toptan elektrik piyasalarının işletim faaliyetini yürütür. EPIAŞ, TEİAŞ tarafından piyasa işletim lisansı kapsamında işletilen organize toptan elektrik piyasalarının mali uzlaştırma işlemleri ile birlikte gerekli diğer mali işlemleri de yürütür.
- EPIAŞ tarafından lisansı kapsamında işletilmekte olan veya piyasa faaliyetlerine ilişkin mali uzlaştırma ile mali işlemleri yürütülmekte olan organize toptan elektrik piyasalarında faaliyet gösteren tüzel kişiler, ilgili yönetmelik hükümlerine göre mali uzlaştırma işlemlerinin yürütülebilmesi için gerekli verileri TEİAŞ'a ve EPIAŞ'a vermekle yükümlüdür.
- EPIAŞ tarafından işletilen veya mali uzlaştırma ile diğer mali işlemleri yürütülen organize toptan elektrik piyasalarında faaliyet gösteren tüzel kişiler, ilgili yönetmelik uyarınca merkezî uzlaştırma kuruluşu tarafından verileceği belirlenen hizmetlerin yerine getirilmesi karşılığında, EPIAŞ tarafından belirlenecek bedelleri merkezî uzlaştırma kuruluşuna öder.
- Sermaye piyasası aracı niteliğindeki standardize edilmiş elektrik sözleşmelerinin ve dayanağı elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi olan türev ürünlerin işlem gördüğü piyasaların işleticisi Borsa İstanbul Anonim Şirkettir. Bu piyasalara ilişkin lisanslama ile piyasaların çalışma esaslarının tespiti, bu piyasalarda işlem görecekt sermaye piyasası aracı niteliğindeki elektrik sözleşmeleri ile dayanağı elektrik enerjisi ve/veya kapasitesi olan türev ürünlerin standartlarının belirlenmesi, bu piyasalardaki uzlaştırma işlemleri, işletim tarifeleri, ilgili kişi ve kuruluşların yükümlölükleri, gözetim ve denetime ilişkin usul ve esaslar Kurum ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından müştereken çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenir.
- EPIAŞ tarafından işletilen veya mali uzlaştırma ile diğer mali işlemleri yürütülen piyasalarda, risk yönetimine ilişkin usul ve esaslar, merkezî karşı taraf ve takas hizmetleri nedeniyle piyasa katılımcılarından alınacak teminatlara ilişkin usul ve esaslar ile piyasa katılımcılarının yükümlölüklerini yerine getirememesi nedeniyle uygulanacak temerrüt yönetimi ve oluşturulacak temerrüt garanti hesabına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.
- EPIAŞ tarafından işletilen veya mali uzlaştırma ile diğer mali işlemleri yürütülen piyasalara ilişkin olarak EPIAŞ ve merkezî uzlaştırma kuruluşu nezdinde tutulan teminatlar ile oluşturulan temerrüt garanti hesabındaki varlıklar, amaçları dışında kullanılamaz, haczedilemez, rehnedilemez, idari mercilerin tasfiye kararlarından etkilenmez, iflas masasına dâhil edilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz
- TEİAŞ piyasa işletim lisansı kapsamında dengeleme güç piyasası ve yan hizmetler piyasasının işletilmesi, ilgili mevzuat uyarınca izlenmesi ve raporlanması ile yükümlüdür.

Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ) nin ortaklık yapısı şu şekildedir.

- Toptan elektrik piyasasının işleyişinde EPIAŞ piyasa işletmecisi, TEİAŞ ise sistem işletmecisi konumundadır.

İKİLİ ANLAŞMALAR

- İkili anlaşma karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmedir. Sözleşme ile bir taraf elektriği sağlama yükümlülüğü, diğer taraf da elektriğin bedelini ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Piyasa işletmecisine anlaşmanın bildirilmesi de ikili anlaşmanın zorunlu bir unsurudur. Tedarikçinin sağlayamadığı elektriği başka bir tedarikçi sağlar buna bağlı olarak ikili anlaşma tarafları arasında oluşan dengesizlik yüzünden meydana gelen maliyete doğrudan tedarikçi katlanmak zorunda kalır.
- İkili anlaşmanın konusu elektriktir. Bu sözleşme mal edimli bir sözleşmedir. İkili anlaşmada bedel tayini tamamen tarafların serbest iradesine tabidir. Burada düzenlenmiş tarife söz konusu değildir.
- Elektrik tedarik sözleşmeleri genel olarak sürekli borç ilişkisi görünümü arz eder. Tedarikçi elektrik tedarikini belirli ve belirli olmayan zaman diliminde her an kesintisiz şekilde yerine getirmesi, alıcının da elektrik tüketiminden doğan bedeli ard arda ödeme şeklinde borcunu ifa etmesi gerekmektedir. Alıcı her ay faturada belirtilen borcunu ödediği zaman yeni bir sözleşme meydana gelmemekte ortada tek bir icap ve kabul sonucu oluşan tek bir sözleşme bulunmaktadır. Tedarikçinin elektriği sağlama, alıcının da tükettiği elektriğin bedelini ödemesi gerekmektedir.
- İkili anlaşmaların çerçeve sözleşme niteliğinde olmadığı söylenebilir. Buna karşılık taraflar ikili anlaşmayı çerçeve sözleşme şeklinde belirleyebilir. Genel bir elektrik alım satım sözleşmesi yapıp elektrik tedarik etmenin zaman ve miktarını münferit sözleşmelerle ayrıntılı belirleyebilir. Tedarikçi sağlamayı taahhüt ettiği elektriği ister üretim tesisinde bizzat üreterek isterse sistemden (piyasadan) alarak sağlar. Elektriği daha düşük maliyetle üreten bir tedarikçi bu elektriği karşılar
- Elektriğin kalitesizliği ve kesilmesinden doğan sorumluluk ikili anlaşmanın kapsamı dışındadır.
- İkili anlaşma tedarikçi ile alıcının karşılıklı irade beyanlarının uyuşması ile kurulur ve rızai bir sözleşmedir. Anlaşmanın bedel ve tedarik şartları taraflarca müzakere ile belirlenebilir. İki tarafa da borç yükler, iki taraf için yükümlülük doğurur.
- İkili anlaşmanın konusu elektrik tedariki ve karşı edim olarak bedelin ödenmesidir. Bağlantı ve şebeke faaliyetleri ikili anlaşmanın kapsamı dışındadır
- İkili anlaşma imzalandığında tüketici şebeke faaliyetini yürüten şirketle sistem kullanım anlaşması yapmamakta bu anlaşma tedarikçi ile sistem işletmecisi arasında yapılmaktadır. Burada tedarikçi tüketicinin bir yerde temsilcisi konumunda bulunmaktadır. Her şey dahil sözleşmede tedarikçi sistem kullanım maliyetini faturada göstermektedir. Tüketici ile sistem işletmecisi muhatap olmamakta tedarikçi muhatap olmaktadır. Tüketicinin muhatabı tedarikçi olmaktadır.
- Serbest tüketici ile tedarikçi arasında elektrik enerjisi veya kapasitenin alınıp satılmasına dair yapılan ikili anlaşma özel hukuk hükümlerine tabi olup Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun onayına tabi değildir. Ancak ikili anlaşmalarda ilgili mevzuata aykırı hükümlere yer verilemez.

- Tam tedarik sözleşmeleri ile tüketicinin elektrik ihtiyacı miktar sınırlaması olmaksızın tedarikçi tarafından karşılanır. Sayaçta okunan değer üzerinde faturalandırma olur. Tüketici program dışı tüketim için ilave maliyetle karşılaşmaz. Sabit miktarlı sözleşme yapılması halinde öngörülen tüketimden sapma olması halinde sistem işletmecisi tarafından dengesizlik fiyatı üzerinden saatlik bazda fatura edilmektedir. İkili anlaşmanın sona ermesi durumunda piyasa işletmecisine durumun bildirilmesi gerekmektedir. Vergi ve fonların tedarikçi tarafından ödenmesi gerekmektedir. İkili anlaşma ile ödeme yer zamanı serbestçe belirlenebilmektedir. İkili anlaşma yapmak için serbest tüketici olma şartının sağlanması ve devam ettirmesi gerekmektedir.
- Tedarikçi değişikliğinde eski tedarikçiye karşı yükümlülüklerini yerine getirdiğinin belgelenmesi gerekmektedir. Önceki tedarikçiye serbest tüketicinin borcunun bulunmaması gerekmektedir. Teminat borcun ifasını güvenceye almaktır. Tedarikçi piyasa işletmecisine teminat vermekle yükümlüdür. Perakende sözleşmede ise güvence bedeli alınmaktadır. Sözleşmenin sona ermesi durumunda güvence bedeli güncellenerek tüketiciye ödenmektedir. Serbest tüketicinin çok zamanlı ölçüm yapan sayaç bulundurma yükümlülüğü bulunmaktadır. Sayaçlar çok zamanlı tarifeye uygun ölçüm yapabilmelidir.
- Tüketicinin aldığı elektriği bir başka üçüncü kişiye satması mümkün değildir. İkili anlaşmalar tüketicinin ölümü, fiil ehliyetinin sınırlandırılması ve kaybı, ödeme yeteneğinin kaybı, tüzel kişiliğin son bulması halinde kendiliğinden sona erecektir. Tedarikçi lisansının son bulması ve tedarikçinin iflası halinde de ikili anlaşma sona erecektir. Tedarik lisansı iptali halinde de sözleşme sona erecektir. Yine tek taraflı irade açıklaması ile sözleşmenin feshinde de ikili anlaşma sona erer. Akdin sona erdiğinin piyasa işletmecisine bildirilmesi gerekmektedir. Tüketici tedarikçiye borcunu ödemezse alacak dava yolu ile tahsil edilebilecektir.
- Elektriğin kesilebileceği sözleşme imzalandığında yükün fazla olduğu dönemde müşterinin elektriği kesilmektedir. Talep tarafının dengeleme mekanizmasına girdiği durum da söz konusudur. Tüketim tesisleri dengeleme birimi olarak kabul edilmektedir. Tüketiciler tedarikçi ile sabit veya değişken fiyat üzerinden sözleşme yapabilmektedirler, değişken fiyatlı sözleşmede fiyatın değişeceği kabul edilmektedir.
- Türev piyasalar; ileri bir tarihte teslimatı veya nakit uzlaşması yapılmak üzere elektrik enerjisinin ve/veya kapasitesinin, bugünden alım satımının yapıldığı piyasalardır.
- Vadeli işlem sözleşmeleri forward, opsiyonswap ve future sözleşmelerdir. Future ve opsiyon borsada işlem görürken forwards borsa dışında tezgah üstü piyasada işlem görmektedir. Risklerden korunmak için yapılmaktadır.
- Opsiyon sözleşmeleri elektriği ileriki bir tarihte belli bir fiyat üzerinden satma ve satın alma hakkı sunmaktadır. Tüketiciler fiyat yükselme riskinden korunmaktadır.

PERAKENDE SATIŞ SÖZLEŞMESİ

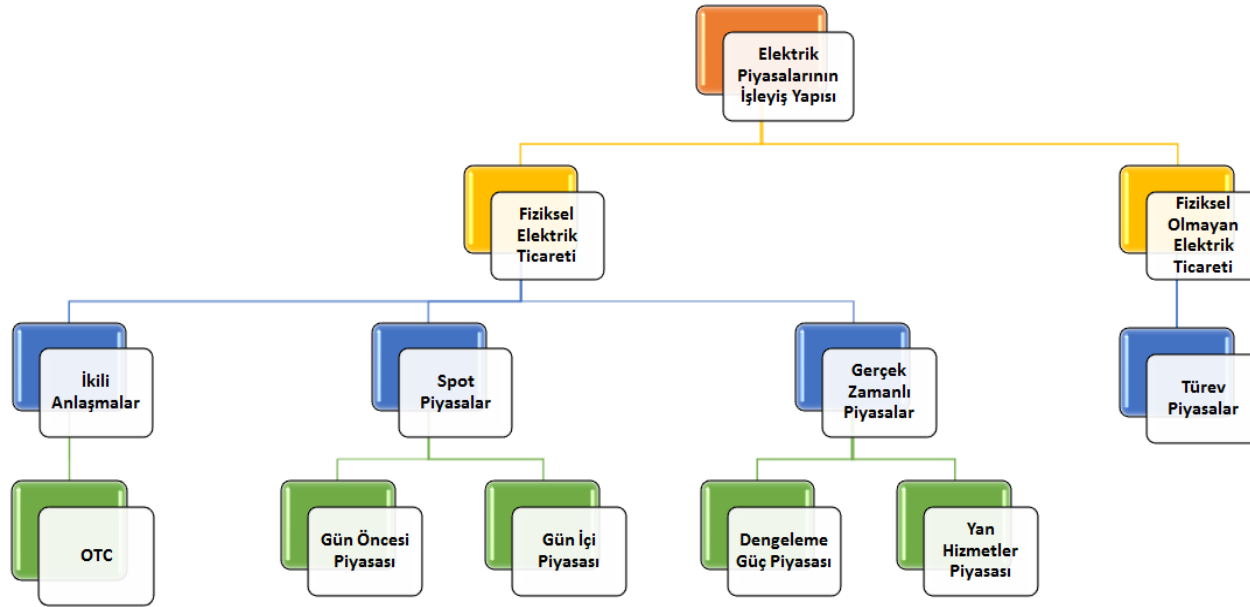
- Perakende satış sözleşmesi ikili anlaşma gibi elektrik satımını kapsamaktadır. 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunun 3 üncü maddesinin “aa” bendinde perakende satış, elektriğin tüketicilere satışını ifade etmektedir. Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin “ü” bendine göre; Perakende satış sözleşmesi, bağlantı anlaşması mevcut olan kullanım yeri için, görevli tedarik şirketi ile tüketiciler arasında ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde, perakende satış tarifi veya son kaynak tarifesinden elektrik enerjisi ve/veya kapasite temini ile hizmet alımına yönelik olarak yapılan faaliyetlere ilişkin koşul ve hükümleri kapsayan bir sözleşmedir. Perakende satış sözleşmesi elektriğin tüketiciye tedarikine ilişkin şart ve hükümleri içerir. Sözleşme tedarikçinin tüketiciye elektriği sağlama buna karşılık tüketicinin elektriğin bedelini ödeme yükümlülüğünü içerir. İkili anlaşma elektriğin toptan satışını konu ederken perakende sözleşme yalnız tüketici ile sınırlı bir sözleşmedir. Perakende sözleşme tip sözleşme şeklindedir Akdin hükümlerini müzakere etme imkânı bulunmamaktadır. Tüketicilerin formüler sözleşmeyi kabul etmekten başka bir ihtimalleri yoktur. Sözleşme şartları önceden hazırlanır ve umuma arz edilir. Hizmetten yararlanmak isteyenler bunu kabul etmek zorundadır. Burada tüketici serbest olabileceği gibi serbest olmayan tüketici de olabilir. Elektriğin fiyatı müzakere ile değil tarife yolu ile belirlenir. Kurulun onayladığı bir bedelin alınması mümkün bulunmamaktadır.
- Ürün fiyatlarıyla talep arasında ters yönlü bir ilişki vardır. Fiyat yükseldikçe ürüne talep azalır. Elektrik talebinin yüksek olduğu dönemde daha pahalı elektrik satan santraller devreye girmekte ve fiyat yükselmekte talebin azaldığı dönemde ise daha ucuz fiyat teklif eden santraller devrede kalarak elektrik fiyatları düşmektedir. Ülkemizde perakende satış fiyatı tarife yolu ile kurulca belirlenmektedir. Serbest tüketici ile yapılan ikili anlaşmadaki fiyatın tespitinde perakende satış tarifi referans oluşturmaktadır. Tedarikçinin tüketiciye elektrik tedarik edebilmesi için ikili anlaşmadaki fiyatın perakende satış tarifesinin altında olması gerekecektir.

Türkiye Elektrik Toptan Satış Piyasasının Yapısı

Elektrik Piyasasının Yapısı

Elektrik Piyasalarının İşleyiş Yapısı

GÜN ÖNCESİ PİYASASI

- Gün Öncesi Piyasası; Elektriğin teslimat gününden bir gün öncesinde elektrik ticareti ve dengeleme faaliyetleri için kullanılan Piyasa İşletmecisi (EPIAŞ) tarafından işletilen organize bir piyasadır.
- Gün Öncesi Piyasasına ilişkin piyasa katılımcılarının yükümlülüklerini içeren Gün Öncesi Piyasası Katılım Anlaşması'nı imzalayarak piyasa katılımcısı olan tüm lisans sahibi tüzel kişiler Gün Öncesi Piyasasına katılabilirler.
- Gün Öncesi Piyasası: GÖP, ertesi gün teslimatı yapılacak elektrik enerjisinin alım-satımı için kurulmuş spot elektrik piyasasıdır. Elektriğin teslimatının yapılacağı günün öncesinden piyasanın, fiyat ve miktar açısından ve serbest piyasa koşullarında dengelenmesini sağlamaktadır. GÖP'te piyasa katılımcıları, ikili anlaşmalarına ek olarak bir sonraki gün için enerji alış ve satışı yapabilmekte, üretim ve/veya tüketim ihtiyaçları ile ikili anlaşmalardan gelen yükümlülüklerini gün öncesinde dengeleme imkânı yakalamaktadırlar. Böylece piyasa katılımcıları alış ve/veya satış programlarını teslimat gününden önce kesinleştirebilmektedirler.
- Gün öncesi piyasaları dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalardan birincisi katılımcıların tekliflerini verdiği aşamadır. İkinci aşama, tekliflerin kabul edilmesi veya reddedilmesi ile birlikte piyasa fiyatının belirlenmesidir. Üçüncü aşama işlemlerin gerçekleştirildiği aşamadır. Dördüncü aşama ise, fiziksel güvenliğin sağlanması için sonuçların Sistem İşletmecisine gönderilmesi aşamasıdır.
- Gün Öncesi Piyasa; Piyasa katılımcılarına üretim ve/veya tüketim ihtiyaçları ile sözleşmeye bağlanmış yükümlülüklerini gün öncesinde dengeleme imkanı veren, piyasa katılımcılarının ikili anlaşmalarına ek olarak bir sonraki gün için enerji alış-satış fırsatı veren, elektrik enerjisi referans fiyatını(Piyasa Takas Fiyatı) belirleyen, sistem işletmecisine (Milli Yük Tevzi Merkezi(MYTM) gün öncesinde dengelenmiş bir sistem sağlayan piyasadır
- Gün Öncesi Piyasasının katılımcıları;
- ? Üretim Lisans sahipleri,
- ? OSB Üretim Lisans sahipleri,
- ? Dağıtım Lisans sahipleri,
- ? Tedarik Lisans sahipleridir.

- Gün öncesi piyasası günlük olarak yürütülür.
- [?] Her gün saat 12:30' a kadar, gün öncesi piyasasına katılan piyasa katılımcıları bir sonraki güne ait gün öncesi piyasası tekliflerini Yeni GÖP sistemi aracılığıyla Piyasa İşletmecisine bildirirler.
- [?] Gün Öncesi Piyasasına teklif verilir verilemeyeceğinin belirlenmesi için gün öncesi piyasası açılış zamanından önce saat 12:30-13:00 arasında teminat kontrolü yapılır.
- [?] Bildirilen her bir gün öncesi piyasası teklifi Piyasa İşletmecisi tarafından saat 12:30-13:00 arasında değerlendirilerek doğrulanır.
- [?] Teyit edilen teklifler saat 13:00 – 13:30 arasında, optimizasyon aracı ile değerlendirilir ve ilgili günün her bir saatine ilişkin piyasa takas fiyatları ve piyasa takas miktarları belirlenir.
- [?] Her gün 13:30' da onaylanmış alış-satış miktarlarını içeren ticari işlem onayları ilgili piyasa katılımcısına bildirilir. Bu bildirimlerin içeriğinde hata bulunması durumunda piyasa katılımcısı saat 13:30-13:50 arasında itiraz edebilir.
- [?] İtirazlar saat 13:50 – 14:00 arasında değerlendirilir ve sonucu katılımcıya bildirilir. Saat 14:00'da ertesi günün 24 saatine ilişkin fiyat ve eşleşmeler nihai olarak duyurulur.
- [?] Her gün saat 00:00 – 17:00 arasında piyasa katılımcıları tarafından ikili anlaşma bildirimleri Yeni GÖP sistemine girilir.
- İşlemler günlük (avans dönemi) olarak, saatlik (Uzlaştırma dönemi) bazda gerçekleştirilir. Katılımcılar, gün öncesi piyasası kapsamında belirli bir zaman dilimi için saatlik, blok ve/veya esnek teklifler sunabilirler. Teklifler farklı saatler için değişiklik gösterebilen miktar ve fiyat bilgilerinden meydana gelir. Gün öncesinde saatlik bazda arz ve talep kesiştirilerek referans fiyat(Piyasa Takas Fiyatı) belirlenir.
- Teklifler Türk Lirası biriminde yapılmaktadır. (TL/MWh) Teklif miktarları Lot cinsinden tam sayı olarak bildirilir. 1 Lot 0,1 MWh'e eşdeğerdir. Teklifler alış ya da satış yönünde verilir. Hangi yönde teklif verileceği teklife ait miktarın önündeki işaret ile belirlenir. (Örn: Alış Teklifi 100 Lot, Satış Teklifi – 100 Lot) Piyasa işletmecisi tarafından asgari fiyat teklif sınırı 0 TL/MWh, azami teklif fiyatı sınırı 2000 TL/MWh olarak belirlenmiştir. Piyasa İşletmecisi, asgari ve azami fiyat limitlerini güncellemesi halinde PYS aracılığıyla piyasa katılımcılarına duyurur.
- Piyasa Katılımcıları enerjiyi düşük fiyatlarda almak, yüksek fiyatlarda ise satmak isterler. Fiyatların artan sıra ile dizilmesi esastır. Miktarlar ise eşit yada azalan sırada olmalıdır. Alış ve satış yönünde ayrı ayrı olmak üzere en fazla 32 fiyat seviyesinden oluşur. Aynı fiyat seviyesi için geçerli hem saatlik alış teklifi, hem de saatlik satış teklifi bulunamaz

GÜN İÇİ PİYASASI

- Gün İçi Piyasası (GİP); Gün Öncesi Piyasa (GÖP) ve Dengeleme Güç Piyasası(DGP) ile eş zamanlı olarak çalışan, Dengesizliği azaltma amacı taşıyan, fiziksel teslimat zorunluluğu olan, fiziki teslimattan 90 dakika öncesine kadar "Sürekli Ticaret" in yapıldığı organize toptan bir piyasadır.
- Piyasa İşletmecisi ve Sistem İşletmecisince, Gün İçi Piyasaya, iletim sisteminin güvenliğine yaptığı katkı dengesizlik ve talimat miktarında azalma ve piyasalardaki likiditenin artması için ihtiyaç duyulmaktadır.
- Piyasa Katılımcıları ise Gün İçi Piyasaya, ilave ticaret imkânı sağlaması, GÖP'te maksimum 36 saate varan fark ve Öngörülemeyen nedenlerle oluşan dengesizliği gerçek zamana daha yakın gidermesi sebebiyle ihtiyaç duymaktadırlar.

GİP Saatlik Teklif

Kontrat	Alış Miktarı (Lot)	Alış Fiyatı (TL/MWh)
PH15061601	100	120

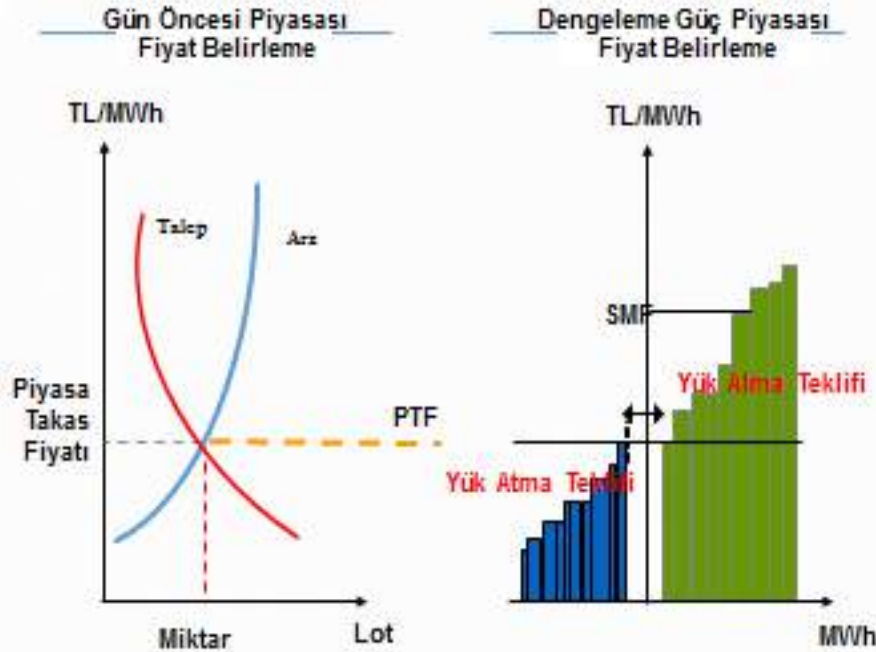
Saatlik Teklif

- ✓ Enerji miktarları Lot (0,1 MWh) olarak girilir.
- ✓ Bir saatten oluşan ve bölünebilen tekliflerdir.
- ✓ Önce girilen teklif önceliklidir.
- ✓ En iyi satış teklifi; fiyat en düşük olan tekliftir.
- ✓ En iyi alış teklifi; fiyat en yüksek olan tekliftir.
- ✓ PH15061601 : Power Hour 16 Haziran 2015-Saat 01:00 ifade eder.

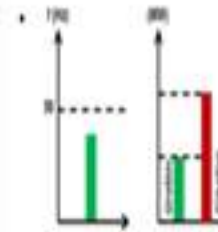
DENGELEME GÜÇ PİYASASI

- Elektrik enerjisi arz ve talebini dengede tutmak amacıyla yürütülen faaliyetlere dengeleme denilmektedir. Dengeleme Güç Piyasası (DGP); Arz ve talebin gerçek zamanlı olarak dengelenmesi amacına hizmet etmek üzere, onbeş dakika içerisinde gerçekleştirilebilen çıkış gücü değişimi ile elde edilen yedek kapasitenin alış-satışının gerçekleştiği ve sistem işletmecisi tarafından işletilen organize toptan elektrik piyasasıdır. Dengeleme Güç Piyasası TEİAŞ tarafından işletilmektedir. Gerçek zamanlı dengeleme; yan hizmetler ve dengeleme güç piyasasından oluşur.
- Bağımsız olarak 15 dk. içerisinde asgari 10 MW yük alabilen veya yük atabilen dengeleme birimleri DGP'ye katılmakla yükümlüdür.
- Gün Öncesi Piyasası ile Sistem İşletmecisi 'ne (MYTM) her ne kadar üretim ve tüketim miktarları dengelenmiş bir piyasa sunulmuş olsa da gerçek zamanda sapmalar olmaktadır. Örneğin, bir santralin arızadan dolayı devre harici olması veya büyük bir tüketim tesisinin bir anda çalışmaya başlaması/çalışmayı durdurması dengeyi bozmaktadır, bu durumda MYTM dengeyi sağlamak için Dengeleme Güç Piyasası'na sunulmuş teklifleri kullanarak, sistem dengesini sağlamaya çalışmaktadır.
- Bozulan sistem dengesi, Sistem İşletmecisi tarafından yük alma (YAL) ve yük atma (YAT) talimatları verilerek düzeltilir. GZP'nin aktörleri dengeleme birimleridir. 15 dakika içinde 10 MW yük alabilen ve yük atabilen santraller ve tesisler dengeleme birimleridir

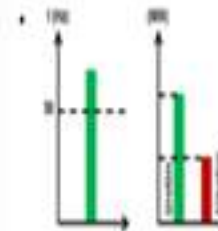
- YAL ve YAT teklifleri ilgili saatin Piyasa Takas Fiyatından başlar

Elektrik Piyasası Şebeke Yönetmeliğine göre Şebeke Frekansı=50 Hz'dir

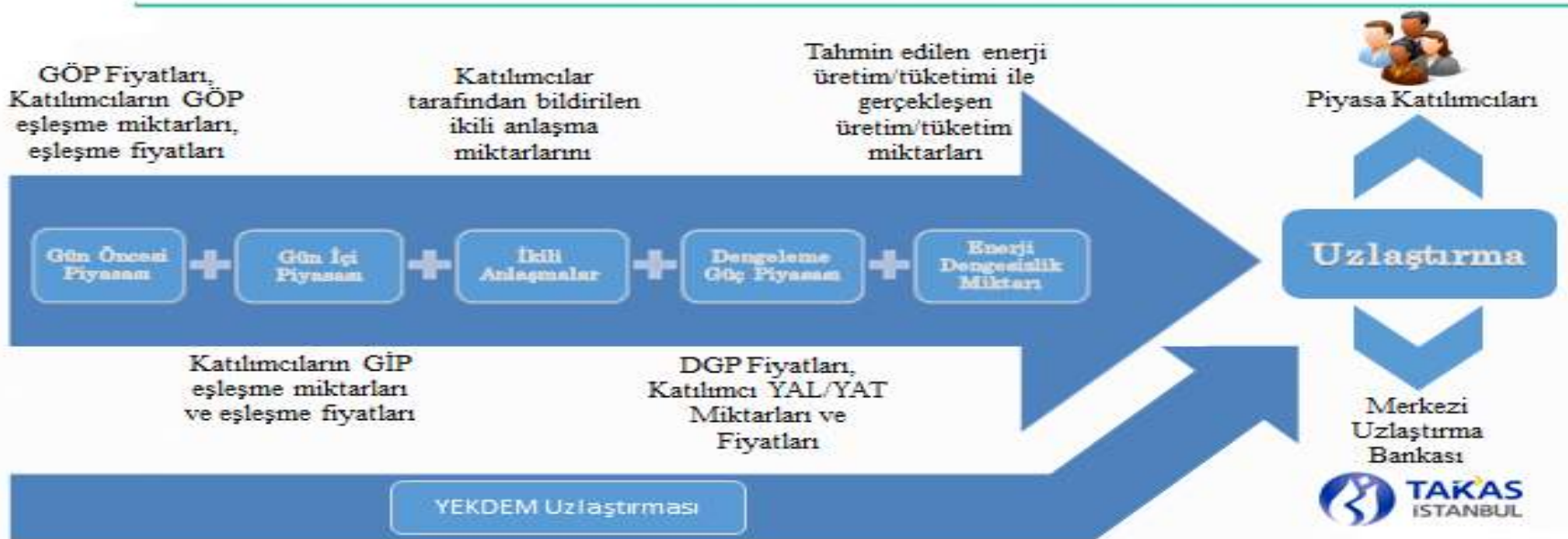
Frekans 50 Hz in altına inmiş ise üretim < tüketim anlamına gelir. Bu durumu düzeltmek için üretimi artırmak ya da tüketimi azaltmak gerekir.

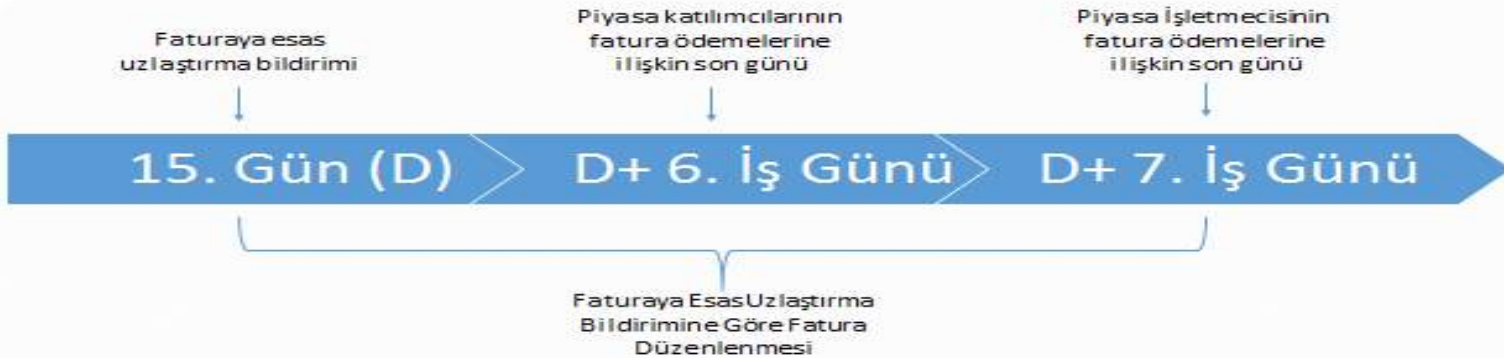
Frekans 50 Hz den büyük ise üretim > tüketim anlamına gelir. Bu durumu düzeltmek için üretimi azaltmak gerekir.

UZLAŖTIRMA

- UzlaŖtırma, gün öncesi piyasası, gün ii piyasası, dengeleme g piyasası ve enerji dengesizliğinden doğan alacak ve bor miktarlarının hesaplanmasını kapsar.
- Piyasa İŖletmecisi (EPIAŖ) tarafından hızlı, güvenilir ve Ŗeffaf bir Ŗekilde gerekleŖtirilir.
- Piyasa İŖletmecisi'nin, toptan elektrik piyasası adına yaptığı bu iŖlemlerden kâr veya zarar etmemesi esastır.
- Piyasa katılımcılarının Gün ncesi Piyasasındaki Sistem AlıŖ/Sistem SatıŖları, Gün İi Piyasasındaki Sistem AlıŖ/Sistem SatıŖları, Dengeleme G Piyasasındaki YAL/YAT'ları, İkili AnlaŖma AlıŖ/SatıŖları ve gerekleŖen üretim/tüketim değerlerinden ne kadar saptığını gösteren miktar Enerji Dengesizlik Miktarı, bu miktar karŖılıėında alacaklı/borlu olduğu tutar da Enerji Dengesizlik Tutarıdır

Uzlaştırma Süreçleri

ŞEFFAFLIK PLATFORMU

- Piyasa katılımcılarının, piyasa faaliyetlerini fırsat eşitliği çerçevesinde yürütebilmesi, piyasa katılımcıları arasındaki bilgi asimetrisinin önlenmesi, doğru referans fiyatın oluşması yürüttükleri faaliyetlerde ve organize toptan elektrik piyasalarında yaptıkları alışverişlerde doğru kararlar verebilmesi, ihtiyaç duydukları bilgilere erişebilmesi ve doğru referans fiyatın oluşması hususları enerji piyasası unsurlarının her yönü ile gelişmesine imkan sağlamak için bir merkezi veri ve analiz platformu olacak Şeffaflık Platformuna ihtiyaç duyulmaktadır.
- EPIAŞ, rekabetçi bir enerji piyasasının temini için taraflar arasında ayırım gözetmeksizin “şeffaf ve güvenilir” bir şekilde işletmekle sorumludur. Her gün şeffaflık platformunda Gün Öncesi Piyasası’nda belirlenen piyasa takas fiyatları, “Kesinleşmemiş PTF” olarak yayınlanmaktadır. Tüketim ve üretim tahmin ve gerçekleştirmeler şeffaflık platformunda saatlik bazda yayınlanmaktadır. Ayrıca santrallardan arızalı olan ve bakımda olanlar şeffaflık platformunda duyurulmaktadır.
- Piyasa katılımcıları EPIAŞ’ın internet sitesinden günlük bülten kısmından hazırlanan günlük, haftalık ve yıllık raporlara ulaşabilmektedirler.
- Kurum tarafından belirlenen veriler EPIAŞ tarafından verilere sahip kuruluşlardan istenir. Ancak, EPIAŞ şeffaflık platformunda yayınlayacağı analizlere esas teşkil edecek, ham hali ile ticari sır niteliği taşıyan verileri korumak üzere gerekli önlemleri alır.

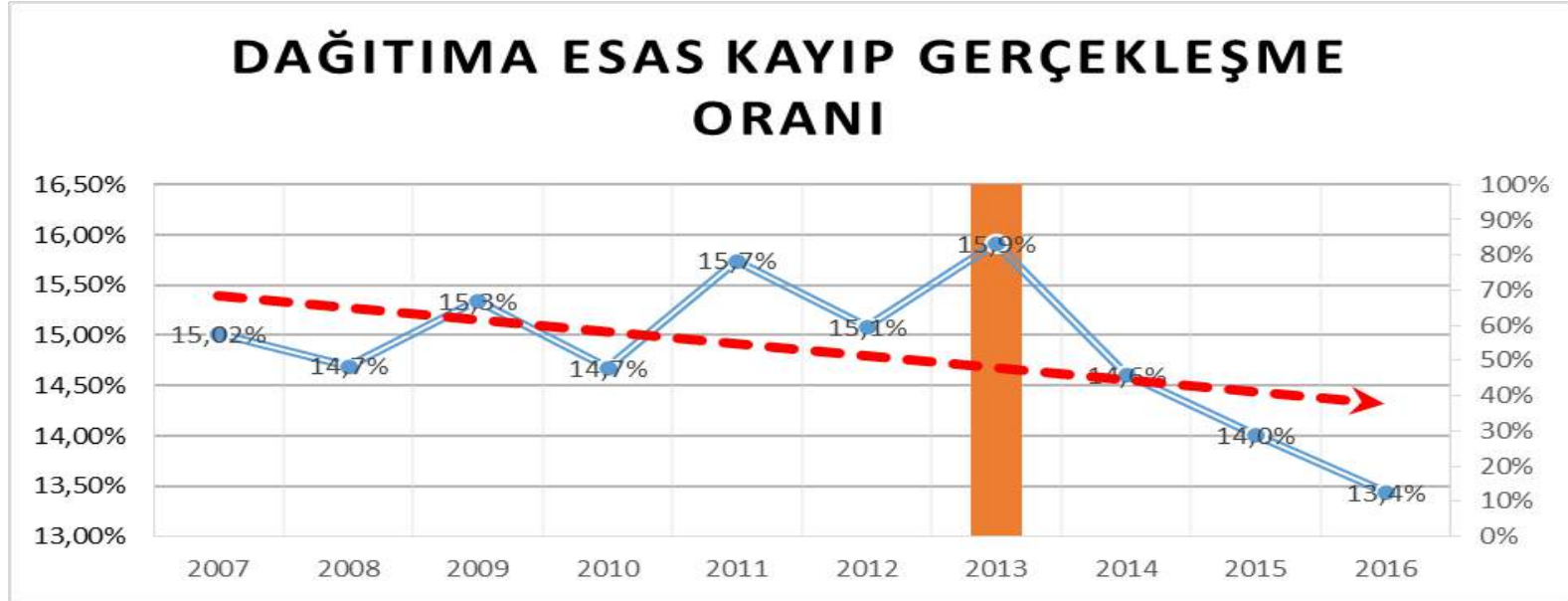
KAÇAK ELEKTRİK KULLANIMI

- Bir kişinin perakende satış sözleşmesi veya ikili anlaşma olmaksızın dağıtım sistemine müdahale ederek elektrik enerjisi tüketmesi kaçak elektrik enerjisi tüketimi olarak kabul edilmektedir.
- Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliğinin 42 ncı maddesine göre; Kaçak elektrik enerjisi tüketimi gerçek veya tüzel kişinin kullanım yerine ilişkin olarak;
- ? Perakende satış sözleşmesi veya ikili anlaşma olmaksızın dağıtım sistemine müdahale ederek elektrik enerjisi tüketmesi,
- ? Perakende satış sözleşmesi veya ikili anlaşması mevcutken ayrı bir hat çekmek suretiyle dağıtım sistemine müdahale ederek sayaçtan geçirilmeksizin elektrik enerjisi tüketmesi,
- ? Perakende satış sözleşmesi veya ikili anlaşması mevcutken sayaçlara veya ölçü sistemine müdahale ederek, tüketimin doğru tespit edilmesini engellemek suretiyle, eksik veya hatalı ölçüm yapılması veya hiç ölçülmeden veya yasal şekilde tesis edilmemiş sayaçtan geçirilerek, mevzuata aykırı bir şekilde elektrik enerjisi tüketmesi,
- ? Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişinin ilgili mevzuata uygun olarak kestiği elektrik enerjisini, mücbir sebep halleri dışında açması,
- kaçak elektrik enerjisi tüketimi olarak kabul edilir
- Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişi, kaçak tespit süreci sonucunda kaçak elektrik enerjisi tüketimi tespit edilen gerçek veya tüzel kişilerin elektrik enerjisini keserek sayacı mühürler ve Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunur.
- Kayıp-kaçak miktarı, dağıtım sistemine giren enerji ile dağıtım sisteminde tüketicilere tahakkuk ettirilen enerji miktarı arasındaki farkı göstermektedir. Dağıtım sistemine giren enerji ile tahakkuk ettirilen enerji arasında oluşan fark; elektriğin dağıtımı için gerekli olan hat, trafo ile sayaçlarda meydana gelen teknik kayıp miktarı (yaklaşık % 6-8) (ayrıca ölçümlenemeyen bir kısım enerji) ve yasal olmayan bir şekilde elektriğin kaçak kullanılması sonucunda oluşan miktarın toplamından oluşmaktadır
- Kaçak elektrik tüketiminin tamamen ortadan kaldırıldığı bir durumda dahi teknik kayıp söz konusu olacaktır.
- Teknik ve teknik olmayan kayıp, dağıtım sistemine giren enerji ile fatura tahakkukuna esas sistemden çıkan enerji arasındaki farktan hareketle hesaplanır. Elektrik enerjisinin dağıtım şebekesi üzerinden nakli sırasında dağıtım tesisi unsurlarında oluşan teknik kayıplar ile diğer nedenlerden kaynaklanan teknik olmayan kayıplar dağıtım sistemindeki kayıpları oluşturur.

Elektrik Dağıtım Şirketlerinin 2018 yılı Hedef Kayıp Kaçak Oranları

ŞİRKET	2018 YILI HKO
ADM Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,15%
AKDENİZ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,63%
AKEDAŞ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,20%
ARAS Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	25,65%
İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,50%
BAŞKENT Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,64%
BOĞAZİÇİ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,98%
ÇAMLIBEL Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,55%
ÇORUH Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	9,02%
DİCLE Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	69,20%
FIRAT Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	10,47%
GDZ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,84%
Kayseri ve Civarı Elektrik Türk Anonim Şirketi	7,00%
MERAM Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,66%
OSMANGAZİ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,55%
SAKARYA Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,34%
TOROSLAR Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	12,34%
TRAKYA Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,12%
ULUDAĞ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	7,20%
VANGÖLÜ Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	57,27%
YEŞİLIRMAK Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi	8,06%

2007- 2016 Yılları Arasında Türkiye Ortalama Kayıp Kaçak Gerçekleşmeleri

- Yukarıdaki grafik incelendiğinde kayıp kaçak oranında bir düşüş eğilimi olduğu görülmektedir. Bu düşüşte 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat kapsamında dağıtım sektörüne yapılan yatırımların ve teknik ve teknik olmayan kayıpla yapılan etkin mücadelenin etkisi olduğu söylenebilir.

USULSÜZ ELEKTRİK KULLANIMI

- Kendi adına perakende satış sözleşmesi olmadan daha önceki tüketici adına düzenlenen ödeme bildirimlerini ödemek suretiyle elektrik enerjisi tüketmek usulsüz elektrik enerjisi tüketimi kabul edilmektedir
- Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliğinin Usulsüz elektrik enerjisi tüketimi başlıklı 48 inci maddesine göre tüketicinin;
- ? İlgili tüzel kişilere yapılmış başvuru olmaksızın, bulunduğu tüketici grubunun kapsamı dışında elektrik enerjisi tüketmesi,
- ? Kendi adına perakende satış sözleşmesi veya ikili anlaşması olmadan daha önceki tüketici adına düzenlenen ödeme bildirimlerini ödemek suretiyle elektrik enerjisi tüketmesi,
- ? Serbest tüketici niteliği ile birden fazla gerçek ve/veya tüzel kişinin aralarından yetkilendirdiği bir tüketici adına satın alınan tek bir ortak sayaç ile ölçülebilen elektrik enerjisi dışında, ölçme noktasından sonraki kendi elektrik tesisatından üçüncü şahıslara elektrik enerjisi vermesi,
- ? Güç trafosunu değiştirdiği halde ilgili tüzel kişilere durumu yazılı olarak 15 gün içerisinde bildirmemesi,
- ? Mesken tüketici grubunda yer alan tüketiciler hariç, kendisine ait tesis veya tesislerdeki bağlantı gücünün yüzde yirmiden daha fazla artması halinde, ilgili mevzuat çerçevesinde ilgili lisans sahibi tüzel kişiye başvurmaması veya başvurmuş olmasına rağmen ilgili mevzuat kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi,
- hallerinde, usulsüz elektrik enerjisi tüketmiş sayılır.
- Yukarıdaki 1,2 ve 3 hallerde, usulsüz elektrik enerjisi tüketimi tespitinden önce ilgili tüzel kişilere başvuruda bulunulmuş olması ve bunun belgelenmesi durumunda, usulsüz elektrik enerjisi tüketimine ilişkin hükümler uygulanmaz.
- Usulsüz elektrik enerjisi kullanımlarına ilişkin tespitlerde;
- 1 inci halde görevli tedarik şirketi tarafından,
- 2 inci halde tedarikçiler tarafından
- 3,4,5 inci hallerde ise dağıtım şirketi tarafından,
- tüketiciye yükümlülüklerini yerine getirmesi için 15 gün süre verildiğini belirten kesme ihbarı bırakılır.
- Yükümlülüklerini yerine getirmeyen tüketicinin dahil olduğu tüketici grubundan ait olduğu yıla ilişkin Kurul Kararı ile belirlenen kesme-bağlama bedelinin 5 katı ücret tahsil edilerek, tedarik veya görevli tedarik şirketinin bildiri üzerine dağıtım şirketi tarafından elektriği kesilir. Kesintiler hakkında dağıtım şirketi tarafından ilgili tedarikçiye 2 gün içerisinde bilgi verilir.

- **OSB ÜRETİM LİSANSI:** OSB'nin, katılımcılarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, onaylı sınırları içerisinde üretim faaliyeti göstermek için şirket kurma şartı aranmaksızın Kurumdan aldığı lisansdır.
- OSB üretim lisansı kapsamında yürütülebilen üretim faaliyeti, OSB katılımcılarının elektrik enerjisi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla onaylı sınırlar içerisinde;
- ? Üretim tesisi kurulması,
- ? İşletmeye alınması,
- ? Elektrik enerjisi üretimi,
- ? Üretilen elektrik enerjisi veya kapasitesinin onaylı sınırları içerisinde satışını kapsar.
- **OSB DAĞITIM LİSANSI:** OSB dağıtım lisansı sahibi OSB Dağıtım lisansında tanımlanan Organize Sanayi Bölgeleri Kanununa göre Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından belirlenmiş bölgede faaliyette bulunur.
- **OSB Dağıtım bedeli;**
- ? OSB içerisinde dağıtım faaliyetinin yürütülmesi için gerekli olan OSB dağıtım sistem kullanım bedeli,
- ? Elektrik enerjisi veya kapasitesi teminine yönelik olarak sayaç okuma, faturalama ve müşteri hizmetlerine ilişkin diğer faaliyet bedellerinden oluşur.
- **OSB Dağıtım Lisansı sahipleri Katılımcılarından;**
- ? Elektrik enerjisi bedeli,
- ? Dağıtım bedeli, (OSB dağıtım sistemine bağlantısı yapılan katılımcılar namına tesis edilen bağlantı varlıklarını ve bu varlıkların tesisine ilişkin masrafları içerir),
- ? Emreamade kapasite bedeli,
- ? TEİAŞ'a ve/veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiye ödenen, sistem kullanım ve sistem işletimi ile ilgili bedeller,
- ? OSB bağlantı bedeli,
- ? OSB güvence bedeli,
- ? OSB kesme-bağlama bedeli alır.

ELEKTRİK PİYASASINDA KAMULAŞTIRMA İŞLEMLERİ

- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca iletim, dağıtım lisansı sahipleri ile üretim önlisans ve lisans sahiplerinin lisansları kapsamında ihtiyaç duyacakları taşınmazların kamulaştırma, irtifak hakkı tesisi, kiralama, devir ve kullanma izni işlemleri ile temin edilmesi gerekmektedir.
- Önlisans ve lisans sahiplerinin tapuda kayıtlı taşınmaz mallarda öncelikle satın alma usulünü uygulamaları, satın alma usulü ile yapılamaması halinde, kamulaştırma yoluna gidilmesi gerekmektedir.
- Kamulaştırma; Devlet veya diğer kamu tüzel kişilerinin, kamu yararının gerektirdiği hallerde, karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamına veya bir kısmına el koymasidir. Kamu hizmetlerini yürütebilmek için gerekli olan, özel mülkiyet altındaki taşınmaz bir malın, sahibinin isteğine bakılmaksızın kamu mülkiyetine geçirilmesi işlemine kamulaştırma denilir.
- Kamulaştırma yapmaya sadece Devlet ve kamu tüzel kişileri yetkilidir; Kamulaştırma ancak kamu yararının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan taşınmaz mallarda söz konusu olabilir.
- Elektrik Piyasasında;
 - ? İletim lisansı,
 - ? Dağıtım lisansı,
 - ? Üretim önlisansı ve lisansı sahiplerinin faaliyetleri için gerekli olan özel mülkiyetteki taşınmazlar için kamulaştırma yapılır.
- Kamulaştırma, özel mülkiyetteki bir taşınmazın kamu mülkiyetine geçirilmesini hedefleyen idari bir süreçtir. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu uyarınca Kamulaştırmanın Aşamaları
 - Ödenek temini
 - Kamu yararı kararı alınması,
 - Kamulaştırılacak taşınmazın belirlenmesi,
 - Yetkili idare tarafından kamulaştırma kararı alınması,
 - Kıymet takdir edilmesi,
 - Satın alma usulünün denenmesi,
 - Bunun akim kalması durumunda idare tarafından bedel tespiti ve tescil davası açılması ve mahkeme tarafından bilirkişi marifetiyle tespit edilen taşınmazın gerçek bedelinin maliklere ödenmesinden sonra
 - Taşınmazın idare adına tesciline karar verilmesi ile nihayete ermektedir. Mülkiyetin idareye geçmesi mahkemece tescil kararı verilmesi ile olur.

ÖZEL MÜLKİYETTE BULUNAN TAŞINMAZLAR

- Her şeyden önce yapılacak kamulaştırmada kamu yararı bulunmalıdır. Kamulaştırma konusu şey gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine ait olmalıdır. Devlet malı olan veya mülkiyeti, bir kamu tüzel kişisine ait bulunan taşınmazlar kamulaştırılmaz. Elektrik piyasasına ilişkin Kamulaştırma kararı yetkili organ Kurulca verilmelidir. Özel mülkiyete tabi taşınmaz mallar ancak kamulaştırma yoluyla temin edilebilirler. Taşınmazın bir kısmının mülkiyeti kamulaştırılabileceği gibi ihtiyaca göre mülkiyeti kamulaştırılmadan süreli veya süresiz irtifak hakkı da tesis edilebilir.
- Özel Mülkiyetteki Bir Gayrimenkulün Normal Kamulaştırmasının Yapılabilmesi İçin;
 - [?] Yeterli ödenek temin edilmesi,
 - [?] Kamulaştırma planı ve diğer belgelerin hazırlanması
 - [?] Kamu yararı kararının alınması ve onaylanması,(Kamu yararı kararı, idareye kamulaştırma imkânı verir ve kamulaştırmayı başlatır. Kurulca alınan kamu yararı kararı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca onaylanmaktadır. Kamu yararı kararının Kamulaştırma kanunun onay mercii başlıklı 6'ncı maddesinin (g) bendi gereğince Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın onayı ile yürürlük kazanmaktadır.
- [?] Kamulaştırılacak taşınmazın maliki veya zilyedinin belirlenmesi, Tapu kütüğünde taşınmaz mal kimin adına kayıtlı ise taşınmazın maliki de odur. Tapuya kayıtlı olmayan taşınmaz malların, tapu kaydından bahsedilemeyeceğinden kamulaştırmayı yapan idare, bu taşınmazların zilyetlerini ve bunların adreslerini, vergi ve nüfus kayıtları üzerinden veya haricen yaptıracığı araştırmalarla tespit ettirecektir
- [?] Kamulaştırma kararının alınması ve tapu siciline kamulaştırma şerhi konulması
- [?] Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Tarafından Yürütülen Taşınmaz Temini İşlemlerine İlişkin Usul ve Esasların 17 nci maddesine istinaden alınacak teminata esas olmak üzere, bu maddede belirtilen tahmini kamulaştırma bedelleri, kamulaştırma teknik ve idari hazırlık giderleri, tahmini dava masrafları, avukatlık asgari ücretleri ve tescil masrafları İdarece belirlenerek Kuruma bildirilir. Kurum tarafından da teminatın alındığına ilişkin yazının İdareye iletilmesinden sonra İdarece kamulaştırma işlemlerine başlanır.

- [?] Satın alma usulünün denenmesi.
- [?] Satın almanın mümkün olmaması halinde kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili aşamalarından oluşmaktadır. Kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası taşınmaz malın bulunduğu yer Asliye Hukuk Mahkemelerinde açılacaktır. Tapuya kayıtlı olmayan taşınmaz malların kamulaştırılması için de idare tarafından Kamulaştırma Kanunu'nun 19 uncu maddesi uyarınca kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılacaktır.
- Satın alma usulünün aşamaları;
- [?] Kıymet takdir komisyonunun görevlendirilmesi, (kamulaştırma kararını aldıktan sonra malın tahmini bedelini belirlemek üzere, kurum veya kuruluşlardan da rapor alarak, gerektiğinde Sanayi ve Ticaret Odalarından ve mahalli emlak alım satım bürolarından alacağı bilgilerden de faydalanarak taşınmaz malın tahmini bedelini tespit etmek üzere kendi bünyesi içinden en az üç kişiden teşekkül eden bir veya birden fazla kıymet takdir komisyonunu görevlendirir.
- Kamulaştırma bedelinin tespitinde; Taşınmazın cins ve nevi, yüzölçümü, taşınmazın kıymetini etkileyebilecek bütün nitelik ve unsurları ve her unsurun ayrı ayrı değeri, varsa vergi beyanını, Kamulaştırma tarihindeki resmi makamlarca yapılmış kıymet takdirleri, taşınmazın kullanılması durumunda getireceği net geliri, emsal satışlara göre satış değeri, yapı maliyet hesapları ve yıpranma payı, bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüler esas alınarak ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilen değerlendirme standartlarına uygun şekilde malın değerinin belirlenmesi gerekmektedir.
- Taşınmaz malın değerinin tespitinde, kamulaştırmayı gerektiren imar ve hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kâr dikkate alınmaz.
- Kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı tesisinde, bu kamulaştırma sebebiyle taşınmaz mal veya kaynakta meydana gelecek kıymet düşüklüğü gerekçeleriyle belirtilir. Bu kıymet düşüklüğü kamulaştırma bedeli olarak kabul edilir.
- [?] Uzlaşma komisyonunun görevlendirilmesi, (İdare, tahmin edilen bedel üzerinden pazarlıkla satın alma ve trampa işlemlerini yürütmek ve sonuçlandırmak üzere kendi bünyesi içinden en az üç kişiden oluşan bir veya birden fazla uzlaşma komisyonunu görevlendirir.)
- [?] İdare tarafından resmi taahhütlü yazıyla tebligatların yapılması,
- [?] Pazarlık görüşmelerinin yapılması,
- [?] Anlaşma sağlanması halinde, tapuda ferag verilmesi ve kamulaştırma bedelinin ödenmesi gerekmektedir. (Anlaşma tutanağının düzenlenmesinden itibaren en geç kırk beş gün içinde, tutanakta belirtilen bedel ödenmeye hazır hale getirilerek, bu durum malike veya yetkili temsilcisine yazıyla bildirilir ve belirlenen günde idare adına tapuda ferağ vermesi istenir. Tapuda ferağ verilmesi üzerine, kamulaştırma bedeli malik ya da yetkili temsilcisine ödenir)
- Anlaşma sağlanamaması halinde, idare tarafından kamulaştırma bedelinin tespiti ve idare adına tescili için dava açılması gerekmektedir.

- Kamulaştırılacak taşınmaz malın bedelinin nakden ve pesin olarak ödenmesi gerekir. Kamulaştırma Kanunu'nun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasıyla taksitle ödeme imkanı getirilmiştir. Pesin ödeme miktarından az olmamak ve en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte ödenmek üzere eşit taksitlere bağlanır. Taksitlere, pesin ödeme gününü takip eden günden itibaren, Devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz haddi uygulanır. Kamulaştırılan taşınmaz amacına uygun kullanılmalıdır. Hidroelektrik santrali üretim tesisi olarak kamulaştırılan bir taşınmaz, sonradan plan değişikliği ile hidroelektrik santralın üretim tesisinin enerji nakil hattı yapılamaz.
- Kamulaştırma bedelini ödeyen lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri lehine bedelsiz irtifak hakkı tesis edilmektedir. İrtifak hakkının geçerliliği, lisansın geçerlilik süresi ile sınırlıdır; lisansın sona ermesi veya iptali hâlinde, lisans sahibi tüzel kişiler tarafından ödenmiş bulunan kamulaştırma bedelleri iade edilmez.
- Özel Mülkiyete tabi taşınmaz malların (Tarım vasfında olanlar için) Kamu yararı kararından önce tarım dışı kullanım için ilgili Tarım İl Müdürlüklerinden uygun görüş alınması gerekmektedir.
- Elektrik üretim tesislerinin kurulacağı alanda bulunan taşınmaz malların kamulaştırılması işlemleri tamamlanmadan söz konusu yatırımların gerçekleştirilmesi mümkün bulunmamaktadır.
- Kamu tüzel kişiliğini haiz önlisans veya lisans sahibi tüzel kişilerce yürütülen üretim, iletim veya dağıtım faaliyetleri için gerekli olan taşınmazlarla ilgili kamulaştırma işlemleri, bu tüzel kişiler tarafından yapılır ve kamulaştırılan taşınmazlar, iletim, üretim veya dağıtım tesislerinin mülkiyetine sahip olan ilgili kamu kurum veya kuruluşları adına, bunların bulunmaması hâlinde ise Hazine adına tescil edilir.
- Kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırma işlemlerinin gerektirdiği diğer giderler kamulaştırma talebinde bulunan önlisans veya lisans sahibi tüzel kişi tarafından ödenir
- Özel mülk sahipleri Kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal ve maddi hatalara karşı da taşınmazın bulunduğu Asliye Hukuk Mahkemesinde düzeltim davası açılabilir. İştirak halinde veya müşterek mülkiyette, paydaşların tek başına dava hakları vardır. Ayrıca, idare yönünden kamulaştırma bedelinin tespiti ile kamulaştırılmasına karar verilen taşınmazın tescilini isteme hakkının doğması için taşınmazın bulunduğu Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açılır. Ancak, kamulaştırma bedelinin tespiti davası açılabilmesi için sözkonusu taşınmazın maliklerinden taşınmazı satın alma teşebbüsünün sonuçsuz kalması gerekmektedir. Kamulaştırma işlemine karşı hak sahipleri tarafından idari yargıda iptal davası açılması ve idari yargı mahkemelerince de yürütmenin durdurulması kararı verilmesi halinde mahkemece, idari yargıda açılan dava bekletici mesele kabul edilerek bunun sonucuna göre işlem yapılır.

- 2942 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca malikin kamulaştırma kararının iptali istemiyle idari yargıda dava açılması, idare tarafından açılan bedel tespiti ve tescil davasını etkilemez. Diğer bir ifadeyle asliye hukuk mahkemesi, idari yargıda kamulaştırma işlemine karşı açılan iptal davasını bekletici mesele yapmak zorunda değildir. Bununla birlikte, 2942 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on dördüncü fıkrası uyarınca kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda açılan davada yürütmenin durdurulması kararı verilmesi durumunda asliye hukuk mahkemesince idari yargıdaki davanın bekletici mesele olarak kabul edilmesi zorunludur.
- Yargıtay kararlarında, malik tarafından 30 gün içinde maddi hatalara karşı düzeltim davası açılmaması halinde, taşınmaz zeminindeki yüzölçümün idarece belirtilen yüz ölçümden daha fazla olduğundan veya maddi hatadan bahisle kamulaştırmaz el atmadan söz edilerek bedel talep edilemeyeceğine hükmedilmiştir
- Dağıtım lisansı sahibi tüzel kişilerce yeni dağıtım tesisleriyle ilgili yapılan kamulaştırmaların gerektirdiği kamulaştırma bedelleri ile diğer giderler tarifeler yoluyla geri ödenir. Dağıtım lisansının süresinin bitmesi nedeniyle lisansın sona ermesi hâlinde tarifeler yoluyla geri alınmayan kamulaştırma bedelleri kamulaştırılan taşınmazın mülkiyetine sahip olan kamu kurum veya kuruluşu tarafından ilgili şirkete iade edilir. Kamulaştırılan taşınmazın sahibi veya mirasçıları tarafından geri alınması durumunda, taşınmaz sahibi veya mirasçıları tarafından geri ödenecek bedel, kamulaştırma bedelini ödemiş olan tüzel kişiye ödenir.
- Kamulaştırılan taşınmazın mülkiyeti ve/veya üzerindeki sınırlı ayni haklar, üretim veya dağıtım tesislerinin mülkiyetine sahip olan ilgili kamu kurum veya kuruluşuna aittir.
- Kamulaştırma bedeli önlisans veya lisans sahibi özel hukuk tüzel kişisi tarafından ödenerek tapuda Hazine adına tescil edilen veya niteliği gereği tapudan terkin edilen taşınmazlar üzerinde Maliye Bakanlığınca kamulaştırma bedelini ödeyen üretim önlisans veya lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri lehine bedelsiz irtifak hakkı tesis edilir ve/veya kullanma izni verilir. İrtifak hakkının ve/veya kullanma izninin süresi üretim lisansın geçerlilik süresi ile sınırlıdır
- Üretim önlisans sahibinin lisans alamaması ya da önlisans veya lisansın sona ermesi ya da iptali hâlinde, üretim önlisans veya lisans sahibi tüzel kişi tarafından ödenmiş bulunan kamulaştırma bedelleri, Kamulaştırılan taşınmazların üzerinde irtifak hakkı tesis edilmek ve/veya kullanma izni verilmek suretiyle başka bir önlisans sahibinin kullanımına bırakılması durumunda, kamulaştırma bedeli lehine irtifak hakkı tesis edilen ve/veya kullanma izni verilen önlisans sahibi tarafından kamulaştırma bedelini ödemiş olan tüzel kişiye ödenir. Kamulaştırılan taşınmazın sahibi veya mirasçıları tarafından geri alınması durumunda, taşınmaz sahibi veya mirasçıları tarafından geri ödenecek bedel, kamulaştırma bedelini ödemiş olan tüzel kişiye ödenir.
- Olağan kamulaştırma usulünde idarenin taşınmaza el koyması ancak taşınmazın idare adına tescilinden sonra mümkün olabilmektedir. Taşınmazın tescili ise tarafların anlaşamaması durumunda asliye hukuk mahkemesince verilecek tescil kararı üzerine gerçekleşir

ÖZEL MÜLKİYETTEKİ BİR GAYRİMENKULÜN ACELE KAMULAŞTIRILMASI

- Acele kamulaştırma, Kamulaştırma Kanunu'nun 27 nci maddesinde belirtilen durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında uygulanabilecek olağanüstü bir kamulaştırma yöntemidir. İlgili mahkemece el koyma kararı verilmesinden sonra inşaata başlanabilmekte, normal kamulaştırma yönteminde uygulanması gereken diğer işlemler idare tarafından daha sonra tamamlanabilmektedir.
- Acele kamulaştırma usulü; idareye kamulaştırma işlemlerinin neticelenmesini beklemeden kamulaştırılan taşınmaza el koyma imkânı tanıyan olağanüstü bir kamulaştırma usulüdür. Acele kamulaştırma;
- 7/6/1939 tarihli ve 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanunu'nun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacının doğması durumunda,
- Aciliyetine Bakanlar Kurulunca (07/07/2018 tarih ve 30471 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 700 sayılı KHK nin 86 inci maddesi ile Bakanlar Kuruluna yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayıldığından Cumhurbaşkanınca) karar alınacak hâllerde,
- Özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda; gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın kanunda belirtilen usule göre bilirkişilerce tespit edilecek değeri idare tarafından mal sahibi adına bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir.
- Acele kamulaştırma usulünün olağan kamulaştırma usulünden tek farkı, henüz kamulaştırma süreci bitmeden idareye taşınmaza el koyma imkânı tanınmasıdır.
- Olağan kamulaştırma usulünde idarenin taşınmaza el koyması ancak taşınmazın idare adına tescilinden sonra mümkün olabilmekte iken acele kamulaştırma usulünde ise idare, kamulaştırma kararının alınmasından hemen sonra diğer aşamaların (bedel tespiti, satın alma usulünün denenmesi, bedel tespiti davası açılması ve tescil hükmü kurulması) tamamlanmasını beklemeden taşınmaza el koyabilmektedir.
- Olağanüstü bir kamulaştırma usulü olan acele kamulaştırmada, idare, taşınmaz malın bulunduğu yer Asliye Hukuk Mahkemesine başvurarak kamulaştırma bedelinin tespit edilmesini, tespit edilen bedelin bankaya yatırılması karşılığında taşınmaz mala el konulmasına karar verilmesini ister.

- Acele kamulaştırma usulü, olağan kamulaştırmada malik lehine getirilen usule ilişkin güvenceleri bertaraf etmemekte; yalnızca bu usullerin işletilmesinden önce idareye, kamulaştırılacak taşınmaza el koyma imkânı tanımaktadır.
- Taşınmaza el konulduktan sonra idare tarafından öncelikle satın alma yolunun işletilmesi, bunun mümkün olamaması durumunda ise **asliye hukuk mahkemesinde** bedel tespiti ve tescil davası açılması gerekmektedir.
- Davada belirlenecek bedelin el koyma istemiyle açılan davada belirlenen bedelden yüksek olması durumunda aradaki fark, idare tarafından malike; düşük olması durumunda ise malik tarafından idareye ödenir.
- Acele kamulaştırma kararı alabilmesi için öncelikle, kamulaştırma ihtiyacı duyulan proje veya yatırımın aciliyet niteliği taşıdığına Bakanlar Kurulunca(700 sayılı KHK nin 86 ncı maddesi ile Cumhurbaşkanınca) karar verilmesi gerekmektedir
- Bakanlar Kurulunca (700 sayılı KHK nin 86 ncı maddesi ile Cumhurbaşkanınca) ilgili proje veya yatırımın aciliyet taşıdığı yolunda karar verilmeden ve bu karara dayanılarak yetkili idarece acele kamulaştırma kararı alınmadan kamulaştırma işlemlerinin tamamlanması mümkün değildir.
- Elektrik üretim tesislerinin acele kamulaştırma yöntemini kullanabilmesi için Bakanlar Kurulu (700 sayılı KHK nin 86 ncı maddesi ile Cumhurbaşkanı) tarafından yatırımın acele olduğuna karar verilmesi gerekmektedir. Acele kamulaştırma yönteminde satın alma usulü ile kamulaştırma yöntemine göre ilave işlemler yapılarak taşınmazın kullanımının bir an önce kolaylaştırılması sağlanır. Acele kamulaştırma yöntemi adından da anlaşılacağı üzere yapılacak yatırımın bir an önce faaliyete girebilmesi için Kamulaştırma Kanununun bazı prosedürleri sonradan tamamlanmak kaydıyla ve mahkeme kanalıyla arazinin kullanım hakkının hukuken yatırımı yapacak idarenin kullanımına devredilmesidir.
- 30.09.2004 günlü 25559 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2004/7892 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 1 inci maddesi ile Enerji yatırımlarının bir an önce gerçekleştirilmesi amacıyla elektrik piyasasındaki faaliyetlerin gerektirdiği EPDK tarafından yapılacak kamulaştırma işlemlerinde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunun 27 inci maddesinin yani acele kamulaştırma yöntemini kullanabilmesi amacıyla genel bir yetki verilmiştir. Fakat, Danıştay tarafından 2011 yılında 2011/2770 Esas sayılı karar ile bu kararın yürütmesi durdurulmuş ve EPDK tarafından yürütülen kamulaştırma işlemleri için bu tarihten sonraki yapılan kamulaştırmalarda her proje için Bakanlar Kurulundan ayrı karar alınması gereği doğmuştur
- Mülkiyet hakkının elde edilmesi ile ilgili işlemler mahkeme tarafından verilen acele el koyma kararlarından sonra tamamlanır. Çünkü mülkiyet hakkının elde edilmesi demek taşınmazın kamulaştırmayı yapan idare adına tescili demektir.

- 24/11/2017 tarih ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 18/10/2017 Karar tarihli 2015/17510 Başvuru numaralı Genel Kurul kararında: Danıştay kararıyla hukuka aykırılığı saptanan acele kamulaştırma işlemine dayanılarak taşınmazlarının idare adına tescil edilmesine karar verilmesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü bireysel başvuruda; Başvurucu, Bakanlar Kurulu kararının yürütmesinin durdurulmasına ilişkin Dairenin kararının uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği şikâyetinde bulunmuştur. Başvurucu ayrıca günlük yaşamlarını sürdürdükleri köylerinin büyük bir kısmına hukuka aykırı olarak acele kamulaştırma kararıyla el konulması nedeniyle sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama haklarının ihlal edildiğini ifade etmişlerdir.
- Bakanlar Kurulu kararının yürütmesinin durdurulmasına ilişkin kararının uygulanmaması nedeniyle adil yargılanma haklarının ihlal edildiği şikâyetinde bulunmuş iseler de başvuru dilekçesi bir bütün olarak dikkate alındığında bu karara ilişkin asıl yakınılan hususun Asliye Hukuk Mahkemesince idari yargıda görülen davanın bekletici mesele olarak kabul edilmemesi olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece bu kararın dikkate alınmasının gerekip gerekmediği hususunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuniliği bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Öte yandan başvuru sahiplerinin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının da mülkiyet hakkıyla bağlantılı olduğu görüldüğünden mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.
- İDDK tarafından EPDK'nın 2/8/2012 ve 15/8/2012 tarihli kamulaştırma işlemleri de 8/10/2015 tarihli karar ile iptal edilmiş ise de bu karar, Mahkemece tescil hükmünün kurulduğu 31/10/2014 tarihinden sonra verilmiştir. Diğer bir ifadeyle Asliye Hukuk Mahkemesince taşınmazın idare adına tesciline karar verildiği tarihte henüz kamulaştırma kararı hukuk alanında varlığını sürdürmektedir.
- Öte yandan İDDK'nın kararı incelendiğinde şeklî bir gerekçeyle kamulaştırma işleminin iptaline hükmedildiği görülmektedir. İDDK, kamulaştırma işleminin dayanağını oluşturan Bakanlar Kurulunun aciliyet kararının iptal edilmiş olmasının kamulaştırma kararını kendiliğinden hukuka aykırı kılacağı görüşüne dayanmıştır. İDDK'nın, kamulaştırma işleminin esasına yani taşınmazın kamulaştırılmasının gerekli olup olmadığına veya kamu yararı amacı taşıyıp taşımadığına yönelik herhangi bir hukuka aykırılık tespiti bulunmamaktadır. İDDK'nın hukuka aykırılık tespiti, kamulaştırmanın acele usulle yapılmış olmasına yöneliktir.

- İki yargı kolu arasında, acele kamulaştırmada idarenin taşınmaza el koymasından sonraki sürecin mahiyetine ilişkin tartışma bulunmakla birlikte acele kamulaştırmanın amacının kamulaştırma sürecinin bitmesi beklenmeden idarenin kamulaştırılan taşınmaza el koyabilmesine imkân tanımak olduğu ve taşınmaza el konulmasından sonraki sürecin her iki kamulaştırma usulünde de aynı olduğu hususunda herhangi bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu bağlamda acele kamulaştırma usulünün doğurduğu tek sonuç, kamulaştırma süreci tamamlanmadan idarenin taşınmaza el koyabilmesidir. Dolayısıyla İDDK'nın hukuka aykırılık tespiti, olsa olsa EPDK'nın (Mahkeme kararına istinaden) taşınmaza el koymuş olmasını kusurlandırmaktadır. El koyma süreci de daha önce tamamlanmıştır. El koyma sürecinin kusurlandırılmasıyla sınırlı etki doğuran bu hukuka aykırılık tespitinin tescil kararını da hukuka aykırı hâle getireceğini söylemek hukuk kurallarının yorumuyla ilgili bir mesele olup Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında değildir.
- Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanınması veya derece mahkemelerinin yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren durumlar dışında derece mahkemelerinin hukuk kurallarını uygulama ve yorumlama bakımından takdir yetkisine karışamayacağı daha önceki kararlarda da açıklanmıştır.
- Anayasa Mahkemesinin kanunilik bağlamındaki görevi, müdahale teşkil eden işlem veya eylemin hukuka uygun olup olmadığını incelemek değil bunun yeterli düzeyde erişilebilirlik, kesinlik ve öngörülebilirlik kriterlerini taşıyan bir kanuna dayanıp dayanmadığını tespit etmektir. Anayasa Mahkemesinin derece mahkemesinin yerine geçerek hukuka uygunluk incelemesi yapması mümkün değildir. Bu hâlde Anayasa Mahkemesinin bakacağı husus müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı, varsa bu kanunun yeterli ölçüde erişilebilirlik, kesinlik ve öngörülebilirlik kriterlerini taşıyıp taşımadığı ile sınırlıdır.
- Sonuç olarak tescil kararının kanuni dayanağının bulunduğu ve kamulaştırma kararının esasının hukuka aykırı olduğunu tespit eden bir yargı kararının da var olmadığı gözetildiğinde başvuru sahiplerinin taşınmazının idare adına tesciline hükmedilmesi suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik kriterini taşıdığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- Başvuru sahiplerinin kamulaştırma bedeline ilişkin bir şikâyetleri bulunmadığından ve ayrıca bedele ilişkin yargılama süreci de devam ettiğinden müdahalenin ölçülü olup olmadığına ilişkin bu aşamada bir değerlendirme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.” denilerek Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE karar vermiştir.

Özel Mülkiyetteki Bir Gayrimenkulün Acele Kamulaştırması için

- [?] Yeterli ödenek temin edilmesi,
- [?] Kamulaştırma planı ve diğer belgeler hazırlanır (Acele Kamulaştırmaya gerekçe teşkil edecek teknik ekonomik ve çevresel değerlendirmeleri ihtiva eden gerekçeli raporun lisans veya ön lisan sahibi tüzel kişi tarafından hazırlanan raporun bulunması gerekir.)
- [?] Kurul tarafından kamu yararı kararı verilir ve bu karar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından onaylanır.
- [?] Kamulaştırma kanununun 27'nci maddesi gereğince Bakanlar Kurulunca (700 sayılı KHK nin 86 ncı maddesi ile Cumhurbaşkanınca) Acele Kamulaştırma Kararı alınır, (3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Bakanlar Kurulunca (700 sayılı KHK nin 86 ncı maddesi ile Cumhurbaşkanınca) karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlardan olması gerekir.) gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi le mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10 uncu madde esasları dairesinde ve 15 inci madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir.
- [?] Yatırımın bir an önce imalata başlayabilmesi amacıyla acele kamulaştırılması için Maliye Bakanlığı yetkilendirilir.
- [?] Taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere idarenin istemi üzerine Asliye Hukuk mahkemesine yedi gün içinde o taşınmaz malın 10 uncu madde esasları dairesinde ve 15 inci madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10 uncu maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabilir.
- Acele Kamulaştırmada; Asliye Hukuk Mahkemesince el koyma kararı verilmesinden sonra inşaata başlanabilmekte, satın alma usulüyle kamulaştırma yönteminde uygulanması gereken diğer işlemler idare tarafından daha sonra tamamlanabilmektedir.

TAPUDA KAYITLI OLMAYAN ZİLYET OLUNAN TAŞINMAZ MALLARIN TESCİLİ

- Kadastro görmemiş bu tür taşınmazın kamulaştırılma işlemleri için taşınmazın zilyedinin bilinmesi gerekmektedir.
- Zilyetlik, taşınmaz mallardan bir yarar sağlamak üzere olanları fiilen hâkimiyet altında bulundurmaz. Zilyet, taşınmaz maldan bir yarar sağlamak üzere o taşınmaz malı fiilen hakimiyeti altında bulunduran gerçek ve tüzel kişilerdir. Taşınmazın miras yoluyla birden çok mirasçıya kalması halinde de zilyetliklerini sürdürenlerin zilyetlikleri hem diğer mirasçılara hem de üçüncü şahıslara karşı korunur.
- Zilyet, sahibi kendisi olsun olmasın bir malı kullanmakta olan, elinde tutan kimsedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 973 üncü maddesinin ilk fıkrasında; “Bir şey üzerinde fiilî hâkimiyeti bulunan kimse onun zilyedidir.” denilmektedir. Bunun için taşınmaz ile kişi arasında yer bakımından az çok bir maddi ilişki bulunmalı ve sürekli olmalıdır. Fiili hâkimiyetin geçici kaybı, zilyetliğin kaybına yol açmaz.
- Fiili hâkimiyet, bu hâkimiyete sahip olmayı istemeden olamaz ve kişi fiili hâkimiyeti ele geçirme iradesine sahip olduğu durumda hâkimiyeti ele geçirmiş olur. Mirasçılık durumunda zilyetlik kişilerin iradesi ile değil, kanundan doğan bir zarureten dolayı geçer. Mirasçılar ölen kişinin zilyet olduğu malların zilyetliğini kazanırlar. Zilyetlik iradesi bir kez doğduktan sonra, sona erene kadar devam eder. İradesi ile mal üzerindeki hâkimiyeti ele geçiren kimse, yine iradesi ile hâkimiyeti terk edinceye veya iradesi dışında başka biri bu hâkimiyeti ele geçirinceye veya hâkimiyeti başka sebeple son erinceye kadar o şeyin zilyedidir.
- Zilyetlik aynî bir haktır. Zilyet taşınmaz üzerinde maddi veya hukuki mutlak tasarruf hakkına haizdir ve hem diğer hissedarlara, hem de üçüncü şahıslara karşı koruma yetkisi vardır. Zilyet, yani mülk sahibi olan kişi, söz konusu mala hakim olan kişi statüsündedir. Zilyetlik, bir kişinin bir mal üzerindeki hakimiyetini tanımlar.
- Kamulaştırılması kararlaştırılan ve tapuda kayıtlı olmayan taşınmaz malın, 3402 sayılı Kadastro Kanununun 16 ncı maddesinde sayılan kamu mallarından olmadığına, taşınmaz malın zilyedi mevcut olup da zilyetlikle iktisap iddiasında bulunulduğunun tespiti halinde, Kamulaştırma Kanunun 9 uncu madde gereğince seçilen bilirkişiler marifetiyle mahallinde tahkikat yapılır, delilleri toplanır ve keyfiyet bir tutanakla belirlenir. Bu tutanakta, taşınmazın yüzölçümü, zilyedin kimliği, vergi kaydı, zilyetliğin başlangıç tarihi ve süresi, mülkiyeti kazanma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği belirtilir.
- Toplanan belgelerin tamamı, taşınmaz malın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine verilerek, taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, bu bedelin peşin veya Kamulaştırma Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılmış ise taksitle ödenmesi karşılığında idare adına tesciline karar verilmesi istenir

KAMU MALLARI

- Kamu malları, kamunun doğrudan kullanımına veya özel düzenlemelerle bir kamu hizmetine tahsis edilen kamu tüzel kişilerine ait mallardır. Bu tanımın yanında başka bir tanım da şu şekilde yapılabilir. Kamu malları, kamu tüzel kişilerinin kamu yararına tahsis edilmiş olan mallardır.
- Kamu malları;
 - Özel mülkiyete konu olmazlar
 - Tapuya tescil edilmezler
 - Kamulaştırılamazlar
 - Kazandırıcı zaman aşımı yoluyla iktisap edilemezler
 - Haczedilemezler
 - Devir ve ferağ edilemezler
 - Özel mallara nazaran daha ayrıcalıklı bir korumaya tabidirler, kamu malları üzerinde kanunen öngörülmedikçe medeni hukuk tasarrufunda bulunulamaz.
- Devletin özel malları ile kamu mallarını ayırt edebilmek konusundaki en önemli ölçüt, özel malların bir kamu hizmetine tahsis edilmemiş olmasıdır. Özel mülkiyete tabi bir taşınmaz mal kamu hizmetine tahsis edilirse, Devletin özel malı olmaktan çıkar ve kamu malları arasında bulunan hizmet malına dönüşür; bir hizmet malı da kamu hizmetine tahsisinin kaldırılmasıyla Devletin özel malı haline gelir.

HAZİNENİN MÜLKİYETİNDE VEYA DEVLETİN HÜKÜM VE TASARRUFU ALTINDA BULUNAN TAŞINMAZLARIN TEMİN EDİLMESİ

- Bu taşınmazlar kamu malları olduğu için kamulaştırılamazlar. Bu tür taşınmazlar için irtifak hakkı tesisi, kiralama yapılması ve bedelsiz kullanım izni verilmesi yollarına gidilir. Hazinesin özel mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde kamu tüzel kişiliğini haiz önlisans veya lisans sahibi tüzel kişilerce yürütölen üretim, dağıtım veya iletim faaliyetleri için irtifak hakkı tesisinin veya kullanma izni verilmesinin talep edilmesi hâlinde, Maliye Bakanlığı(4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 798 inci maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) tarafından ilgili kamu tüzel kişileri lehine lisans süresince bedelsiz irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir. TEİAŞ Devletin hüküm ve tasarrufundaki deniz, göl, nehir den geçireceğı Enerji Nakil Hattı ve enerji kablosu için Hazineden bedelsiz irtifak tesis etmektedir.
- Hazinesin mülkiyetindeki veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazlar üzerinde üretim veya dağıtım faaliyetinde bulunan lisans veya önlisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri, irtifak hakkı tesisi, kullanma izni verilmesi veya kiralama yapılabilmesi için Kurumdan talepte bulunmaları gerekmektedir. Bu talebin Kurulca uygun görölmesi hâlinde, Maliye Bakanlığı(4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 798 inci maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı) ile önlisans veya lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri arasında önlisans veya lisans süresi ile sınırlı olmak üzere irtifak hakkı tesisi, kullanma izni veya kiralama sözleşmesi düzenlenir. Sözleşme geçerlik süresi, önlisans veya lisansın geçerlilik süresi ile sınırlı olur. İrtifak hakkı, kullanma izni veya kiralama bedelini ödeme yükümlölüğü, önlisans veya lisans sahibi özel hukuk tüzel kişisine aittir.

HAZİNE DIŞINDA DİĞER KAMU KURUM VE KURULUŞLARINA AİT TAŞINMAZLARIN TEMİN EDİLMESİ

- Özel hukuk tüzel kişilerince yürütülen üretim veya dağıtım faaliyetleri için gerekli olan Hazineye ait taşınmazlar dışındaki kamu kurum veya kuruluşlarına ait taşınmazlar, Kurul tarafından verilecek kamulaştırma kararı uyarınca üretim faaliyetlerinde bulunan önlisans veya lisans sahibi özel hukuk tüzel kişileri için Maliye Bakanlığınca,(4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 798 inci maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca) dağıtım faaliyetlerinde bulunan lisans sahipleri için TEDAŞ tarafından, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunun 30 uncu maddesi uygulanarak temin edilir. Bu durumda kamulaştırma bedelleri ile kamulaştırma işlemlerinin gerektirdiği diğer giderler kamulaştırma talebinde bulunan özel hukuk tüzel kişisi tarafından ödenir. Bu taşınmazların mülkiyeti üretim veya dağıtım tesislerinin mülkiyetine sahip olan ilgili kamu kurum veya kuruluşuna, bunların bulunmaması hâlinde ise Hazineye ait olur.
- Bir kamu kurumu diğer bir kamu kurumu veya hazinen mülkiyetindeki taşınmazı kamulaştıramaz. Bir kamu idaresine ait taşınmaz diğer bir kamu idaresine ücretli olarak mülkiyeti devredilir. Devir alınan taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkı, sahibinden kamulaştırma yolu ile alınmış sayılır ve devir amacı veya devreden idarenin izni dışında başkaca bir kamusal amaçla kullanılamaz. Aksi takdirde devreden idare, taşınmaz malı geri alabilir. Bu husus tapu kütüğünün beyanlar hanesine şerh verilir. Tahsis, Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazları kamu mallarından hizmet malları haline getiren veya hizmet mallarını Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazlar haline getiren idari bir işlemdir.

NERA KANUNU KAPSAMINDA BULUNAN TAŞINMAZLARIN TEMİNİ

- Önlisans veya lisansa konu faaliyet için gerekli olan taşınmazın 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamındaki mera, yaylak, kışlak, otlak, harman ve panayır gibi yerler olması durumunda bu taşınmazın vasfının önce değiştirilmesi gerekir. Tahsis amacı değişikliği uygun bulunan mera vasıflı taşınmazlar hazine adına veya köy adına hali arazi vasfı ile tescil edilirler. Böylelikle tahsis amacı değişikliği yapılan taşınmazlar tescilli vasfı hali arazi maliye hazinesine veya köye ait taşınmazlar olmaktadır. Hazine adına tescil edilen yerlerin irtifak veya kiralama yolu ile köy adına tescil edilenlerin ise bedel karşılığı devri gerekmektedir. Enerji nakil hatları için gerekli olan meraların direk yerleri hariç kablo geçiş alanları için vasıf değişikliğine ihtiyaç bulunmamaktadır.
- Proje alanında mera, yaylak, kışlak, otlak, harman ve panayır yerleri gibi taşınmaz mallar özel sicilinde kayıtlı bulunan orta malı taşınmaz malların bulunması durumunda, Kurum tarafından ilgili Gıda, Hayvancılık ve Tarım İl Müdürlüğüne müracaat edilerek Mera Kanunu kapsamında bu alanların tahsis amaçlarının değiştirilmesi talep edilir. Tahsis amacı değiştiği takdirde Maliye Hazinesi mülkiyetindeki taşınmaz mallarda temin işlemleri gerçekleştirilir.

ORMAN ALANLARI

- Tesislerin devlet ormanlarında yapılmasında kamu yararı ve zaruret olup olmadığı hususunu da içeren ön veya kesin izin raporu düzenlenir. Orman izinlerinde talep sahiplerinden ağaçlandırma bedeli, 16'ncı maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci alt bendinde belirtildiği şekilde arazi izin bedeli, orman köylüleri kalkındırma geliri, ağaçlandırma ve erozyon kontrolü geliri, bedelleri alınır.
- 6446 sayılı Kanun gereği 31/12/2020 tarihine kadar işletmeye girecek olan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulacağı alanın orman vasıflı taşınmazlardan olması halinde bedel olarak Orman Köylüleri Kalkındırma Geliri, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Geliri alınmamaktadır.
- Orman Nitelikli Taşınmazlarda Taşınmaz Temini; enerji tesisleri ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın Devlet ormanları üzerinde bulunması veya yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde, gerçek ve tüzel kişilere Orman ve Su İşleri Bakanlığınca bedeli karşılığında ön izin ve kesin izin verilmektedir. Ağaçlandırma bedeli, alan üzerinden ağaç türüne göre her yıl Orman Genel Müdürlüğünce tespit edilen birim bedele göre, arazi izin bedeli ise yapılacak olan tesislerin ormanlık alana düşen toplam proje maliyet bedeline göre belirlenmektedir.
- Proje gereklerine uymayan gereksiz kamulaştırma işlemleri yapılamaz. Lisanssız elektrik üretim tesisleri için kamulaştırma yapılmaz.
- Kamulaştırma işlemleri ile ilgili açılacak dava ve icra takipleri giderleri, taşınmazın kamulaştırma bedeli, el koyma bedeli, kamulaştırma ve tescil giderleri, kamulaştırma teknik ve idari giderler, tahmini kamulaştırma bedelleri, tahmini dava masrafları, avukatlık asgari ücretleri ve tescil masrafları toplamı dikkate alınarak Kurum tarafından teminat mektubu alınır. Teminatın riski karşılamaması durumunda Kurumca ek teminat istenebilir. Teminat taşınmazın tescil işleminin tamamlanması, lisansın sona ermesi kamulaştırmadan vazgeçilmesi halinde, varsa yapılmış masraf düşülerek iade edilir.
- Taşınmazlarla ilgili davalarda şirketleri adına Kurumu temsil edecek avukatlar önlisans ve lisans sahibi tarafından belirlenerek Başkan tarafından uygun bulunan avukatlarla Kurul kararı ile belirlenmiş tip vekalet sözleşmesi imzalanır. Avukatların vekalet ücretini önlisans veya lisans sahibi öder. Aşağıdaki tabloda kamulaştırma işlemleri tablo halinde gösterilmiştir.

İRTİFAK HAKKI VE KULLANMA İZNI

- İrtifak Hakkı ve Kullanma İzni taşınmaz üzerinde doğrudan doğruya hâkimiyet sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen haklardır. İrtifak hakkı taşınmaz üzerinde kullanma veya yararlanma yetkisini veya her ikisini de sağlayan haktır.
- Bir taşınmazın kamulaştırılması yada irtifak hakkı tesis edilmesinde hangi ölçüte bakılması gerektiğini inceleyecek olursak;
 - Taşınmazın üzerine yapı yapılmayacaksa,
 - Üzerinden geçilecekse ve üst hakkı elde edilecekse
 - Taşınmazdan faydalanılacaksa irtifak kamulaştırması yapılarak kullanılması yerinde olacaktır.
 - Taşınmaz malın mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, amaç için yeterli olduğu takdirde taşınmaz malın belirli kesimi, yüksekliği, derinliği veya kaynak üzerinde kamulaştırma yoluyla irtifak hakkı kurulabilir.
- Bunun dışında satın alınarak mülkiyet kamulaştırılması yoluna gidilmesi gerekmektedir. Taşınmazların mülkiyet hakkının kullanımının engellenmemesi hâlinde, taşınmazlara ilişkin herhangi bir kamulaştırma yapılmaz. Yapılan yatırım nedeniyle taşınmaz maliklerinden değer artış bedeli alınamaz.

- Kira ise, Hazine taşınmazlarını akdedilen bir sözleşme dahilinde kiraya vermektir.
- 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun 8 inci maddesi uyarınca; milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilir.
- 5346 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik enerjisi üretim tesisleri için 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun ek 2 nci maddesi hükümleri uygulanmaz. İrtifak hakkı veya kullanma izni bedellerine ilave olarak, bu alanlarda yürütülen faaliyetlerden elde edilecek hâsılatın Hazineye pay alınmaz.
- İrtifak ve kullanma bedelleri; Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik ve 324 sıra Numaralı Milli Emlak Tebliği uyarınca belirlenmektedir. Elektrik piyasasında kamu tüzel kişiliğini haiz ön lisans veya lisans sahibi tüzel kişilerce yürütülen üretim, dağıtım veya iletim faaliyetleri için gerekli olan Hazine taşınmazları üzerinde irtifak hakkı tesisinin veya kullanma izni verilmesinin talep edilmesi hâlinde, lisans sahibi adına, lisansın sona ereceği tarihe kadar irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir. Tesis edilecek irtifak hakkı ve verilecek kullanma izinlerinden bedel alınmaz.
- Özel tüzel kişiliğe haiz, ön lisans veya lisans sahipleri hakkında irtifak hakkı tesisi veya kullanma izni verilmesi uygun görülen taşınmazlar için ön lisans veya lisansın sona ereceği tarihe kadar, Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesine göre takdir edilecek bedel üzerinden kullanma izni verilecek veya irtifak hakkı tesis edilecektir.
- 08/12/2017 tarih ve 30264 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 26/10/2017 tarihli ve 2014/18103 Başvuru numaralı Bireysel başvuru kararında; taşınmazın belli bir kısmının üzerinden yüksek gerilim hattının geçirilmesi amacıyla idari irtifak kurulması kararı alınması sebebiyle açılan kamulaştırma bedelinin tespiti davasında belirlenen bedelin yetersiz görülmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin bireysel başvuruda; Taşınmazın değerini etkileyen objektif nedenlerin her somut taşınmaz yönünden ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmekte olduğunu, taşınmazın yerleşim yerlerine, kara yoluna ve hızlı tren yoluna uzaklığının değerini etkileyebileceğini, bilirkişi raporunda; somut taşınmazın bu özellikleri dikkate alınarak objektif değer artırıcı unsur oranı % 30 olarak belirlediği halde Dairenin bunun en fazla %10 olabileceğini kabul ettiğini, Daire kararında bilirkişi raporunda yer alan ve taşınmazın değerini artırdığı kabul edilen objektif nedenlere yönelik somut bir eleştiriye de yer vermediğini, Dairenin somut taşınmazla ilgili bir değerlendirme yapmadan objektif değer artırıcı unsur oranını % 10 ile sınırlaması, idari irtifak kurulan taşınmazın gerçek değerinin ve buna bağlı olarak müdahale nedeniyle taşınmazın değerinde meydana gelen azalmanın tam olarak tespit edilmemesinin, netice itibarıyla Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporundaki somut tespitlere yönelik herhangi bir eleştiri getirilmeden soyut olarak objektif değer artırıcı unsur oranının % 10'u geçemeyeceği kabulünden hareketle bu oranı % 10 ile sınırlamasının idari irtifak kurulması nedeniyle taşınmazın değerinde oluşan azalmanın tam olarak karşılanmasını engellediğini, idari irtifak kurulmak suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle malike yüklenen külfet ve kamu yararı arasında makul bir dengenin kurulmadığını ve başvurucuya yüklenen külfetin aşırı ve ölçüsüz olduğu sonucuna vararak mülkiyet hakkının ihlal edildiğinin kabulüne karar vermiştir.

- Kamulaştırmada tahmin edilen bedel, idarece tespit edilir veya ettirilir. Bedel tespit ve takdirinde, taşınmazın konumu ve özellikleri göz önünde bulundurulmak suretiyle rayiç bedel esas alınır. Ancak bu bedel;
- ? Satış veya trampada; taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinden,
- ? Ön izin verilmesinde ilk yıl için, varsa taşınmaz üzerinde yapılması öngörülen yatırımın toplam maliyet bedelinin binde birinden veya taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin binde beşinden,
- ? **Kullanma izni veya irtifak hakkı kurulmasında ilk yıl için,** Hazine taşınmazı üzerinde yapılması öngörülen yatırımın toplam maliyet bedelinin binde beşinden veya taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin **yüzde birinden, az olmamak üzere rayiç bedel esas alınarak tespit edilir.**
- İkinci ve müteakip yıllar ön izin, kullanma izni ve irtifak hakkı bedelleri, cari yıl bedelinin Türkiye İstatistik Kurumunca yayımlanan Üretici Fiyatları Endeksi (ÜFE-bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde değişim) oranında artırılması suretiyle hesaplanır.
- Yenilenebilir enerji üretimine yönelik kullanma izni ve irtifak hakkı tesisi lisans süresince ve bedeli karşılığında gerçekleştirilecektir. Bu tesislerin **31/12/2020 tarihine kadar devreye alınması kaydıyla, yenilenebilir enerji üretim tesisleri kurulması** amacıyla tesis edilecek irtifak hakkı ve kullanma izinlerinde bedeller, on yıl süreyle sözleşmesi gereği tahsil edilmesi gereken bedele **yüzde seksenbeş oranında indirim uygulanarak tahsil edilir.**
- **Hidroelektrik üretim tesislerinin rezervuar alanında bulunan Hazinenin taşınmazları ile bedeli lisans sahibi tarafından ödenerek kamulaştırılan ve tapuda Hazine adına tescil edilen taşınmazlar üzerinde tesis edilecek irtifak hakkı veya verilecek kullanma izinlerinden bedel alınmaz.**
- **Kullanma izni verilen veya irtifak hakkı tesis edilen Hazine taşınmazı üzerinde yapılacak tesisin bizzat hak lehtarınca işletilmesi hâlinde, bu tesisin işletilmesinden elde edilen toplam yıllık hasılatın binde bir oranında hasılat payı alınır.**

Alan	Tapu Kaydı	Kamulaştırma İşlemleri	Taşınmazın Vasıf Değişikliği	Tapu Kaydı	Taşınmaza Ödeme Yapılıp Yapılmadığı	Taşınmaza Kimin Bedel Ödediği	Mülkiyet Tescili	İrtifak Tescili
Proje Alanı	Tapuda Kayıtlı Özel Taşınmaz	-Kamu yararı -Kamulaştırma kararı			Bedelli	TEİAŞ EÜAŞ Özel Dağ	TEİAŞ EÜAŞ TEDAŞ	Özel Dağ. Bedelsiz İrtifak
						Özel Üretim Şirketi	Hazine adına Tescil	Bedelsiz İrtifak
	Tapuda kayıtlı olmayan özel taşınmaz Zilyet	Kamulaştırılacak alan tespiti -Kamu yararı -Kamulaştırma kararı			Bedelli	TEİAŞ EÜAŞ Özel Dağ	TEİAŞ EÜAŞ TEDAŞ	Özel Dağ. Bedelsiz İrtifak
						Özel Üretim Şirketi	Hazine adına Tescil	Bedelsiz İrtifak
	Tapuda Kayıtlı Özel Taşınmaz	-Kamu yararı -İrtifak Kamulaştırma kararı			Bedelli	TEİAŞ	Özel Gerçek Tüzel Kişi	TEİAŞ adına Bedelsiz İrtifak
						EÜAŞ		EÜAŞ adına Bedelsiz İrtifak
						Özel Dağ		TEDAŞ adına Bedelsiz İrtifak Özel Dağ adına Kullanma Hakkı
						Özel Üretim Şt		Hazine adına Bedelsiz İrtifak Özel Üretim Şt adına Kullanma Hakkı
	Tapuda kayıtlı olmayan özel taşınmaz Zilyet	Kamulaştırılacak alan tespiti -Kamu yararı -İrtifak Kamulaştırma kararı			Bedelli	TEİAŞ	Özel Gerçek Tüzel Kişi Zilyet	TEİAŞ adına Bedelsiz İrtifak
						EÜAŞ		EÜAŞ adına Bedelsiz İrtifak
						Özel Dağ		TEDAŞ adına Bedelsiz İrtifak Özel Dağ adına Kullanma Hakkı
						Özel Üretim Şt		Hazine adına Bedelsiz İrtifak Özel Üretim Şt adına Kullanma Hakkı
	Tapu Kaydı olan Hazine Mülkiyetindeki Taşınmaz	-İrtifak kararı			Bedelsiz	TEİAŞ EÜAŞ		Bedelsiz İrtifak
					Bedelli	Özel Dağ		Bedelli İrtifak
						Özel Üretim Şt		Bedelli İrtifak

	Tapuda Kayıtlı olmayan Devletin Hüküm ve tasarru- fundaki taşınmaz (Deniz, Göl, Nehir) Enerji Nakil Hattı ve Enerji kablosu geçirme)	-İrtifak kararı			Bedelsiz	TEİAŞ EÜAŞ		Bedelsiz İrtifak
					Bedelli	Özel Dağ		Bedelli İrtifak
					Bedelli	Özel Üretim Şt.		Preje bitene kadar kullanma izni Sonra Bedelli irtifak
					Hidroelektrik üretim tesislerinden üretim tesisinin rezarvuvar alanında kalan hazinenin özel mülkiyetindeki ve devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmaz için Özel Üretim Şt lerine Bedelsiz irtifak tesis edilir(5346 sayılı Kanun 8. Madde)			
	Hazine Dışı Kamu Taşınmazı	-Bedelli Devir			Bedelli	TEİAŞ EÜAŞ	TEİAŞ EÜAŞ	
						Özel Dağ	TEDAŞ adına tescil	Özel Dağ adına Bedelsiz İrtifak
						Özel Üretim St.	Hazine adına tescil	Bedelsiz İrtifak
	Mera Hazine (Mera, Yaylak, Kışlak, Otlak, Çayır)	-Önce Vasıf Değişikliği -Sonra İrtifak	Vasıf Değişikliği	Hazine	Bedelsiz	TEİAŞ EÜAŞ	Hazine Adına tescil	Bedelsiz irtifak
					Bedelli	Özel Dağ Özel Üretim St.	Hazine Adına tescil	Bedelli İrtifak
	Mera Köy (Mera Yaylak, Kışlak, Otlak, Çayır)	-Önce Vasıf Değişikliği -Sonra Devir	Vasıf Değişikliği	Köy	Bedelli	TEİAŞ EÜAŞ	TEİAŞ EÜAŞ	
						Özel Dağıtım Özel Üretim Şt.	TEDAŞ Hazine	Bedelsiz İrtifak
Projede yol alanında kalan alanlar (RES ve GES)	Hazine Taşınmazı	-Kiralama			Kira Bedeli	Üretim	Hazine	Kiralama 10 yıl için
	Tapuda Kayıtlı Özel Taşınmaz	-Kamu yararı -Kamulaştırma kararı			Bedelli	TEİAŞ EÜAŞ	TEİAŞ EÜAŞ	
					Bedelli	Özel Dağ Özel Üretim Şt.	TEDAŞ Hazine	Bedelsiz İrtifak

Enerji tesislerinin orman alanları üzerinde bulunması ve yapılmasında kamu yararı ve zaruret olması halinde 6831 sayılı Orman Kanunun 17 inci maddesi uyarınca özel gerçek ve tüzel kişilere bedeli karşılığı Çevre ve Orman Bakanlığından kesin izin alınması gerekmektedir. Ancak, devletçe yapılanlardan bedel alınmaz.

COĞRAFI BİLGİ SİSTEMİ

- Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS); konumsal bilgi sistemlerinin tümünü içeren ve coğrafi bilgiyi irdeleyen bir bilimsel kavram olup; konumsal bilgileri dijital yapıya kavuşturan bilgisayar tabanlı bir araç, organizasyona yardımcı olan bir veri tabanı yönetim sistemi olarak nitelendirilmektedir. CBS ile bir şehirdeki tüm mülkiyeti, binaları, yolları, doğalgaz, su, elektrik, gelir durumu gibi birçok veriyi depolayıp bilgisayar ortamında görüntülemek ve sentezlemek işlemleri yapılabilmektedir
- CBS mevcut dağıtım şebeke haritalarını kolayca güncelleyebilen, şebekeyi izleyebilen, kontrol edebilen bir sistem olarak elektrik şebekelerinde verimsiz çalışma ve gerilim düşümü sınırlarının aşılması gibi problemleri engelleyebilir
- Elektrik Dağıtım Şebekesi, insanların yaşadığı yerlerle doğru orantılı olarak gelişim göstermiştir. Genelde plansız olan bu gelişim, bazen toplu konut alanları ile planlı olarak gelişim göstermektedir. Meydana gelen herhangi bir arızaya dağıtım şirketleri tarafından zamanında ve uygun malzeme ile müdahale, müşteri memnuniyeti için önem arz etmektedir
- Bütün sistem bir merkezden gözlemlenebildiği için şebekenin korunması, takibi ve kontrolü için gerekli olan işlem ve yatırımlar planlanabilmektedir
- Bir Dağıtım Şirketinin en önemli kalite göstergesi enerji kesinti süresi zamanı ve sıklığının düşük olmasıdır. Şebeke üzerinde meydana gelen arızaların etkilediği müşteriler CBS ile büyük bir doğrulukla hesaplanabilmektedir.
- Elektrik şebekesinin besleme noktalarına göre renklendirilmesi ve boş olan hatların ayrı renk ile gösterilmesi CBS ile sağlanmaktadır. Elde edilen görsel verinin diğer kullanıcılara yayımlanması ile yapılan manevraların ve şebeke işletmesinin güvenliği sağlanmaktadır.
- Elektrik Dağıtımında CBS Teknolojisinin Kullanımı ile; Hızlı ve kolay planlama yapılır. Bir şehrin ve o şehre ait elektrik dağıtım sisteminin, bilgisayar ortamında simüle edilebilmesi, kısa süre içinde gelişim senaryolarının üretilebilmesi ve analizlerin bilgisayar ortamında yapılması ile planlama işleri kolaylaşmaktadır. Çizim süresinin kısalması, haritaların daha hassas ve daha anlamlı kullanılabilmesi imkanı ile üretim hızı kat kat artmaktadır. Ayrıca bütün veriler veri tabanında saklandığı için planlamaya yönelik raporlar çok hızlı ve ikinci bir işlem yapmaksızın alınabilmektedir.
- CBS işletme maliyetlerini düşürür. Mevcut şebekenin bilgisayar ortamında takibi, işletme sırasında personelin optimum şekilde kullanılmasını sağlayacaktır. Daha az personel ile şebekeye gerekli müdahaleler daha kısa zamanda yapılabilecek, şebekedeki güncelleştirme işlemleri daha az zaman alacak ve daha sağlıklı veriler elde edilebilecektir.
- CBS kaliteli enerji servisi sağlar. Gerilim düşümü sınırları aşılmadan müşteri elektrik kullanabilecek, herhangi bir şekilde oluşan kesinti hakkında müşteri bilgilendirilebilecektir. SCADA sistemi ile bağlantı sağlandığında şebekenin on-line izlenmesi sağlanabilecek, bunun yanında SCADA verilerinin depolanması ile değişik periyotlarda (günlük, haftalık, aylık) yük analizleri harita üzerinde yapılabilecektir.
- CBS iletimde kaybolan enerjiyi azaltır. Uygun iletkenlerin seçilmesi ve enerjinin uygun mesafede dağıtılması ile iletim kayıpları sınırlandırılabilir. Ayrıca abone tüketimleri ve trafo ölçümlerinin karşılaştırılması ile trafo verimlilikleri coğrafi olarak belirlenebilecektir. Böylece muhtemel kaçak kullanımların yerlerinin belirlenmesi mümkün olacaktır.
- CBS ile atıl kapasite azaltılır. Hatların doluluk oranının bilinmesi ile malzemeler optimum şekilde yüklenebilecektir. Ayrıca yapılacak yatırımların CBS ortamında takibi ile yatırımların gerekliliği konusunda çok daha hızlı ve doğru kararlar verilebilecektir

6446 SAYILI ELEKTRİK PIYASASI KANUNU İLE GETİRİLEN TEŞVİKLER

- 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunun Geçici 4 üncü maddesi ile; Kısa dönemde gerekli arz kapasitesinin yeterli bir yedekle oluşturulması amacıyla, 31/12/2015 tarihine kadar ilk defa işletmeye girecek üretim lisansı sahibi tüzel kişilere, aşağıdaki teşvikler sağlanır. Bu sürenin beş yıla kadar uzatılmasına Bakanlar Kurulu (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile Cumhurbaşkanı) yetkilidir. 24/12/2015 tarihli ve 29572 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 14/12/2015 tarihli ve 2015/8317 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Kararın 2 nci maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan ilk defa işletmeye girecek üretim lisansı sahibi tüzel kişilere teşvik sağlanmasına ilişkin süre 31/12/2020 tarihine kadar uzatılmıştır.
- **İletim Sistem Kullanım Bedeli İndirimi:** Üretim tesislerinin, işletmeye giriş tarihlerinden itibaren beş yıl süreyle iletim sistemi sistem kullanım bedellerinden yüzde elli indirim yapılır.
- **Harç ve Damga Vergisi İstisnası:** Üretim tesislerinin yatırım döneminde, üretim tesisleriyle ilgili yapılan işlemler harçtan ve düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.
- **YEK Üretim Tesisleri ile Madenlerin Girdi olarak Kullanıldığı Üretim Tesislerinde İrtifak hakkı tesisi, Kiralama ve Kullanma İzni:** Orman vasıflı olan veya Hazinesin özel mülkiyetinde ya da Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlardan; 5346 sayılı Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri ile Bakanlık tarafından düzenlenen bir maden işletme ruhsatı ve izni kapsamında, 4/6/1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden Kanununun 2 nci maddesinin IV. Grup (b) bendinde yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretim tesislerinde; tesis, ulaşım yolları ve şebeke bağlantı noktasına kadar ki enerji nakil hattı için kullanılacak olanlar hakkında Orman ve Su İşleri Bakanlığı veya Maliye Bakanlığı tarafından bedeli karşılığında izin verilir, kiralama yapılır, irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir.
- **YEK Üretim Tesisleri ile Madenlerin Girdi olarak Kullanıldığı Üretim Tesislerinin Mera Üzerine Yapılması halinde İrtifak ve Kiralama:** YEK Üretim Tesisleri ile Madenlerin Girdi olarak Kullanıldığı Üretim tesislerinde kullanılacak olan taşınmazların 25/2/1998 tarihli ve 4342 sayılı Mera Kanunu kapsamında bulunan mera, yaylak, kışlak ile kamuya ait otlak ve çayır olması hâlinde, 4342 sayılı Kanun hükümleri uyarınca bu taşınmazlar, tahsis amacı değiştirilerek Hazine adına tescil edilir. Bu taşınmazlara ilişkin olarak, Maliye Bakanlığı tarafından bedeli karşılığında kiralama yapılır veya irtifak hakkı tesis edilir.

- **İzin, Kira, İrtifak hakkı, kullanma bedellerinde İndirim Yapılması:** 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunun yayımı tarihi itibarıyla işletmede olanlar dâhil 31/12/2020 tarihine kadar işletmeye girecek olan 5346 sayılı Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesisleri ile 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunun yayımı tarihinden itibaren 31/12/2020 tarihine kadar işletmeye girecek olan Bakanlık tarafından düzenlenen bir maden işletme ruhsatı ve izni kapsamında 3213 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin IV. Grup (b) bendinde yer alan madenlerin girdi olarak kullanıldığı elektrik üretim tesislerinden, ulaşım yollarından ve lisanslarında belirtilen sisteme bağlantı noktasına kadarki TEİAŞ ve dağıtım şirketlerine devredilecek olanlar da dâhil enerji nakil hatlarından, ilgili kurum tarafından verilmiş izin tarihinden itibaren yatırım ve işletme dönemlerinin ilk on yılında izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izni bedellerine yüzde seksen beş indirim uygulanır. Bunlardan Orman Köylüleri Kalkındırma Geliri ile Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Geliri alınmaz. 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunun yayımı tarihinden önce kamu kurum veya kuruluşları tarafından elektrik üretim tesisi yapılmak amacıyla ihalesi yapılan ya da sözleşmeye bağlanan maden sahalarında kurulmuş ve kurulacak tesisler bu indirim ve istisnalardan faydalanamaz. 31/12/2020 kadar sürenin beş yıla kadar uzatılmasına Bakanlar Kurulu (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile Cumhurbaşkanı) yetkilidir. 28/7/2017 tarihli ve 30137 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 5/6/2017 tarihli ve 2017/10451 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar ile 31/12/2020 tarihi 31/12/2025 tarihine kadar uzatılmıştır.
- **Önlisans ve Lisansda Harç ve Damga Vergisi İstisnası:** 31/12/2020 tarihine kadar uygulanmak üzere, önlisans sahibi tüzel kişilerin, önlisansın geçerlilik süresi içerisinde bu önlisans kapsamında kuracağı üretim tesisleriyle ilgili yaptıkları işlemler harçtan, bu işlemlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.
- Elektrik Piyasası Kanunu kapsamında organize toptan elektrik piyasalarında ve 6446 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin 8 inci fıkrası uyarınca EPIAŞ’ın piyasa işletim lisansı kapsamı dışında faaliyet alanına dahil edilen doğalgaz dahil diğer enerji piyasaları işlemleri ve emisyon ticareti hususunda EPIAŞ ve/veya iştirakleri bünyesinde yapılan işlemlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.

YEK KANUNU İLE GETİRİLEN TEŞVİKLER

- Alım Garantisi ve Sabit Fiyat Garantisi:** 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanunun yürürlüğe girdiği 18/5/2005 tarihinden 31/12/2015 tarihine kadar işletmeye girmiş veya girecek YEK Destekleme Mekanizmasına tabi üretim lisansı sahipleri için, bu Kanuna ekli I sayılı Cetvelde yer alan fiyatlar, on yıl süre ile uygulanır. Ancak, arz güvenliği başta olmak üzere diğer gelişmeler doğrultusunda 31/12/2015 tarihinden sonra işletmeye girecek olan YEK Belgeli üretim tesisleri için bu Kanuna göre uygulanacak miktar, fiyat ve süreler ile kaynaklar Cetveldeki fiyatları geçmemek üzere, Bakanlar Kurulu (698 sayılı KHK nin 72 inci maddesi ile Cumhurbaşkanı) tarafından belirlenir

Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına göre Alım Fiyatları

I Sayılı Cetvel	
Yenilenebilir Enerji Kaynağına Dayalı Üretim Tesis Tipi	Uygulanacak Fiyatlar (ABD Doları cent/kWh)
a. Hidroelektrik üretim tesisi	7,3
b. Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisi	7,3
c. Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi	10,5
d. Biyokütleyle dayalı üretim tesisi (çöp gazı dahil)	13,3
e. Güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	13,3

- Yatırımlarda Yerli Ürün Kullanımı: 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun 6/B maddesi ile; Lisans sahibi tüzel kişilerin bu Kanun kapsamındaki yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı ve 31/12/2015 tarihinden önce işletmeye giren üretim tesislerinde kullanılan mekanik ve/veya elektro-mekanik aksamın yurt içinde imal edilmiş olması halinde; bu tesislerde üretilerek iletim veya dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisi için, I sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlara, üretim tesisinin işletmeye giriş tarihinden itibaren beş yıl süreyle; bu Kanuna ekli II sayılı Cetvelde belirtilen fiyatlar ilave edilir. Bu hükümle Yatırımlara ilişkin ekipmanın yurt içinde imalatı teşvik edilmiştir

Yenilenebilir Enerji Kaynaklarına Dayalı Üretim Tesisleri Yatırımlarında Yerli Katkı İlave Fiyatları

II Sayılı Cetvel		
Tesis Tipi	Yurt İçinde Gerçekleşen İmalat	Yerli Katkı İlavesi (ABD Doları cent/kWh)
A- Hidroelektrik üretim tesisi	1- Türbin	1,3
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	1,0
B- Rüzgar enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Kanat	0,8
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	1,0
	3- Türbin kulesi	0,6
	4- Rotor ve nasel gruplarındaki mekanik aksamın tamamı (Kanat grubu ile jeneratör ve güç elektroniği için yapılan ödemeler hariç.)	1,3
C- Fotovoltaik güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- PV panel entegrasyonu ve güneş yapısal mekaniği imalatı	0,8
	2- PV modülleri	1,3
	3- PV modülünü oluşturan hücreler	3,5
	4- İnvertör	0,6
	5- PV modülü üzerine güneş ışığını odaklayan malzeme	0,5
D- Yoğunlaştırılmış güneş enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Radyasyon toplama tüpü	2,4
	2- Yansıtıcı yüzey levhası	0,6
	3- Güneş takip sistemi	0,6
	4- Isı enerjisi depolama sisteminin mekanik aksamı	1,3
	5- Kulede güneş ışığını toplayarak buhar üretim sisteminin mekanik aksamı	2,4
	6- Stirling motoru	1,3
	7- Panel entegrasyonu ve güneş paneli yapısal mekaniği	0,6
E- Biyokütle enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Akışkan yataklı buhar kazanı	0,8
	2- Sıvı veya gaz yakıtlı buhar kazanı	0,4
	3- Gazlaştırma ve gaz temizleme grubu	0,6
	4- Buhar veya gaz türbini	2,0
	5- İçten yanmalı motor veya stirling motoru	0,9
	6- Jeneratör ve güç elektroniği	0,5
	7- Kojenerasyon sistemi	0,4
F- Jeotermal enerjisine dayalı üretim tesisi	1- Buhar veya gaz türbini	1,3
	2- Jeneratör ve güç elektroniği	0,7
	3- Buhar enjektörü veya vakum kompresörü	0,7

Yatırım teşvikleri ve elektrik enerjisi veya yakıt üretimine yönelik AR-GE teşvikleri: Enerji üretim tesis yatırımları, Kullanılacak elektro-mekanik sistemlerin yurt içinde imalat olarak temini, Güneş pilleri ve odaklayıcı üniteler kullanan elektrik üretim sistemleri kapsamındaki yapılacak AR-GE ve imalat yatırımları, Biyokütle kaynaklarını kullanarak elektrik enerjisi veya yakıt üretimine yönelik AR-GE tesis yatırımları, Bakanlar Kurulu kararı (698 sayılı KHK nin 72 inci maddesi ile Cumhurbaşkanı kararı) ile teşviklerden yararlandırılabilir.

Arazi Kullanımına ilişkin Teşvikler: Orman ve hazine arazilerinin kullanımına ilişkin de yeni teşvikler getirilmiş, 31 Aralık 2012 tarihine kadar devreye alınacak Hazine ve Orman arazilerinde yer alan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayanan tesislerin yatırım ve işletme dönemlerinin ilk 10 yılında izin, kira, irtifak hakkı ve kullanma izin bedellerinde % 85 indirim öngörülmüştür. Yine Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü (ORKÖY) ve Ağaçlandırma Özel Ödenek Gelirleri Muafiyeti düzenlemesi getirilmiştir.

Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ile tabiatı koruma alanlarında, muhafaza ormanlarında, yaban hayatı geliştirme sahalarında, özel çevre koruma bölgelerinde ilgili Bakanlığın, doğal sit alanlarında ise ilgili koruma bölge kurulunun olumlu görüşü alınmak kaydıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretim tesislerinin kurulmasına izin verilmektedir.

Hidroelektrik üretim tesislerinin rezervuar alanında bulunan Hazinenin özel mülkiyetindeki ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmaz mallar için Maliye Bakanlığı tarafından bedelsiz olarak kullanma izni verilmektedir.

Şirket kurma ve lisans alma muafiyeti: Yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanarak, yalnızca kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ürettikleri ihtiyaç fazlası enerjiyi dağıtım şebekesi üzerinden satmak üzere, belirli bir büyüklükteki kurulu güce kadar üretim tesisi kuran kişiler şirket kurma ve lisans alma yükümlülüklerinden muaf tutulmaktadır. Bu düzenlemeyle su, rüzgar ve güneş kaynaklarını kullanan küçük ölçekli yerel elektrik üretim tesislerinin yaygınlaşması amaçlanmıştır.

Hasılatтан Pay almamak: 5346 sayılı Kanunun 8 inci maddesi uyarınca yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik enerjisi üretim tesisleri için 29/6/2001 tarihli ve 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun ek 2 nci maddesi hükümleri uygulanmaz. İrtifak hakkı veya kullanma izni bedellerine ilave olarak, bu alanlarda yürütülen faaliyetlerden elde edilecek hasılatтан Hazinece pay alınmaz.

Öncelikli Elektrik Alımı: Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt Anonim Şirketi (TETAŞ)'nin (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile EÜAŞ'ın) satış fiyatından düşük veya eşit olduğu ve daha ucuz bir başka tedarik kaynağı bulunmadığı takdirde, öncelikli olarak söz konusu yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisinde üretilen elektrik enerjisini satın almakla yükümlü kılınmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik enerjisi üreten gerçek ve tüzel kişiler; ihtiyaçlarının üzerinde ürettikleri elektrik enerjisini dağıtım sistemine vermeleri halinde, 1 sayılı Cetveldeki fiyatlardan on yıl süre ile faydalanabilir. Bu kapsamda dağıtım sistemine verilen elektrik enerjisinin perakende satış lisansını haiz ilgili dağıtım şirketi tarafından satın alınması zorunludur. Şirketlerin satın aldıkları elektrik enerjisi, YEK Destekleme Mekanizması kapsamında üretilmiş ve sisteme verilmiş kabul edilir.

Sisteme Bağlantıda Öncelik: Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi (TEİAŞ) ve/veya dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiler tarafından, sisteme bağlantı yapılmasında öncelik tanınmıştır.

YEKDEM de; yıllık lisans bedeli alınmamaktadır. Sisteme bağlantı yapılmasında sırasıyla yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri ile yerli doğal kaynaklara dayalı üretim tesislerine öncelik tanınması öngörülmüştür.

Yıllık Lisans Bedelinden Muafiyet: Yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisi kurmak üzere lisans almak için başvuruda bulunan tüzel kişilerden lisans alma bedelinin % 10'u tahsil edilir. Yerli doğal kaynaklar ile yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri için ilgili lisanslara derç edilen tesis tamamlanma tarihini izleyen ilk sekiz yıl süresince yıllık lisans bedeli alınmamaktadır.

Evlerin çatı ve cephesinde güneş enerjisinden üretilen ihtiyaç fazlası elektriğin YEKDEM kapsamında aktif kullanım bedeli üzerinden alınması: 21/06/2018 tarih ve 30455 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 30/04/2018 tarih ve 2018/11837 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 5346 sayılı Kanunun 6 ncı ve 6/B maddesi uyarınca; 21/06/2018 tarihinden itibaren bağlantı anlaşması çağrı mektubu almaya hak kazanan ve 31/12/2020 tarihine kadar işletmeye girecek olan YEK Destekleme Mekanizmasına tabi üretim tesislerinden, kurulu gücü bağlantı anlaşması sözleşme gücü ile sınırlı olmak üzere mesken aboneleri için 10 kW'a kadar (10 kW dahil) ticarethane, sanayi, tarımsal sulama ve aydınlatma aboneleri için ise 1000 kW'a kadar (1000 kW dahil) yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı çatı ve cephe uygulamalı elektrik üretim tesislerinde üretilen ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi için Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından ilan edilen kendi abone grubuna ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli tesisin işletmeye giriş tarihinden itibaren on yıl süre satılabilecektir.

Böylece, 31/12/2020 yılına kadar devreye alınacak binaların çatı ve cephelerinde Güneş Enerjisine dayalı üretilen elektrik mesken aboneleri için 10 kW'a kadar, ticarethane, sanayi, tarımsal sulama ve aydınlatma aboneleri için ise 1000 kW'a ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından ilan edilen kendi abone grubuna ait perakende tek zamanlı aktif enerji bedeli üzerinden tesisin işletmeye giriş tarihinden itibaren on yıl süre satılabilecektir.

LİSANSSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ

- Tüketicilerin elektrik ihtiyaçlarının tüketim noktasına en yakın üretim tesislerinden karşılamak, arz güvenliğinin sağlanmasında küçük ölçekli üretim tesislerini ülke ekonomisine kazandırmak ve etkin kullanımını sağlamak, elektrik şebekesinde meydana gelen kayıp miktarlarını düşürmek amacıyla lisans alma ile şirket kurma yükümlülüğü olmaksızın, elektrik enerjisi üreten gerçek veya tüzel kişilerin ihtiyacının üzerinde ürettiği elektrik enerjisini sisteme vermeyi sağlamaktır.
- Lisanssız elektrik üretimi talebiyle yapılan başvuruların lisanslıya göre daha çabuk sonuçlanıyor olması lisanssız elektrik üretimi yatırımcıları tarafından rağbet görmüştür. Yatırımcılar büyük ölçekli üretim tesisi kurmak yerine farklı abonelikler edinip yan yana birden çok tesis kurma yoluna gitmişlerdir.
- Lisanssız üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için üretim yapmaları esastır. Lisanssız üretim yapacak gerçek ve tüzel kişiler, önlisans ve lisans alma ve şirket kurma yükümlülüğünden muaf olarak elektrik üretimi yapıp kendi ihtiyacının üzerindeki elektriği görevli tedarik şirketi aracılığı ile satabilir. Dağıtım bölgesi içinde Lisanssız üretim tesisinde üretilen elektrik dağıtımı ilgili dağıtım bölgesinin dışında tüketime sunulamaz ve ticarete konu edilemez.
- 703 Kurulu gücü bir megavat veya 6446 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi çerçevesinde Bakanlar Kurulu (703 sayılı KHK nin 9 uncu maddesi ile Cumhurbaşkanı) kararı ile belirlenmiş kurulu güç üst sınırına kadar olan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri ile mikrokojenerasyon ve kojenerasyon tesisleri(Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle, Kojenerasyon, Mikrokojenerasyon)
- 703 Ürettiği enerjinin tamamını iletim veya dağıtım sistemine vermeden kullanan, üretimi ve tüketimi aynı ölçüm noktasında olan, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri(Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle)
- 703 Belediyelerin katı atık tesisleri ile arıtma tesisi çamurlarının bertarafında kullanılmak üzere kurulan üretim tesisleri(Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle, Termik)
- 703 Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan veya dolaylı olarak belediyeye ait olan tüzel kişilerce, belediyeler tarafından işletilen su isale hatları ile atık su isale hatları üzerinde kurulan üretim tesisleri(Hidrolik)
- lisanssız üretim tesisi olarak kurulabilmektedir.

LİSANSSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ YAPABİLECEK OLAN KİMSELER

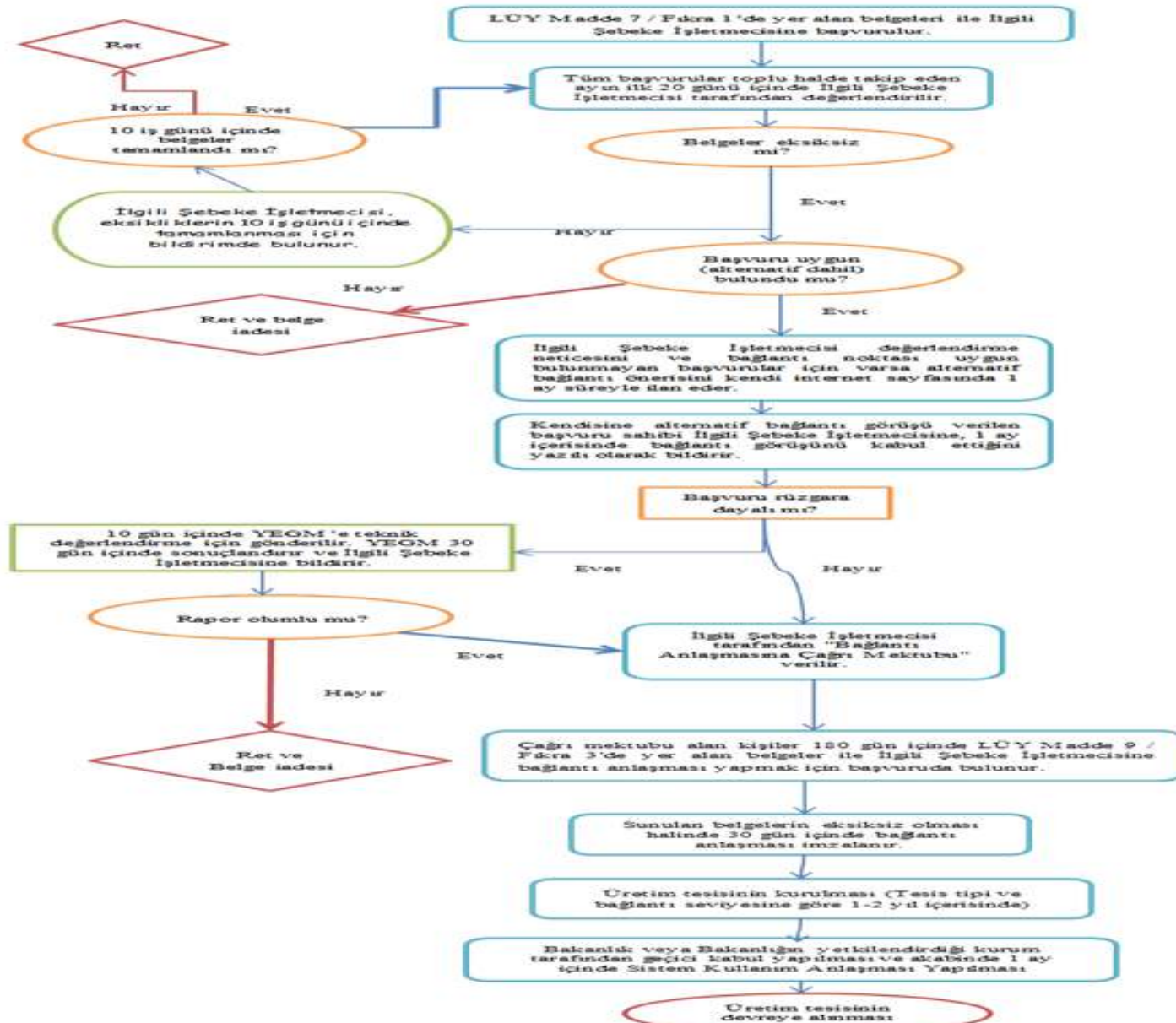
- Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle, Kojenerasyon, Mikrokojenerasyon, Termik üretim kaynaklarına bağlı olarak aşağıdaki kimseler lisanssız elektrik üretimi yaparlar.
- 2 İmdat grupları,
- 2 İletim ya da dağıtım sistemiyle bağlantı tesis etmeden izole çalışan üretim tesisleri, (Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle)
- 2 Kurulu gücü azami bir megavatlık yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri,(Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle)
- 2 Ürettiği enerjinin tamamını iletim veya dağıtım sistemine vermeden kullanan, üretimi ve tüketimi aynı ölçüm noktasında olan, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri((Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle)
- 2 Bakanlıkça belirlenecek verimlilik değerini sağlayan kategorideki kojenerasyon tesisleri(ısı ve elektrik veya mekanik enerjinin aynı tesiste eş zamanlı olarak üretildiği yerlerdir.)
- 2 Mikrokojenerasyon tesisleri,(Elektrik enerjisine dayalı kurulu gücü 100 kilovat ve altında olan kojenerasyon tesisidir.)
- 2 Belediyelerin katı atık tesisleri ile arıtma tesisi çamurlarının bertarafında kullanılmak üzere kurulan üretim tesisleri(Rüzgar, Güneş, Hidrolik, Jeotermal, Biyokütle, Termik)
- 2 Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan veya dolaylı olarak belediyeye ait olan tüzel kişilerce, belediyeler tarafından işletilen su isale hatları ile atık su isale hatları üzerinde teknik imkanın olması ve DSİ tarafından uygun bulunması halinde kurulan üretim tesisleri(Hidrolik)
- lisanssız üretim yapabilirler.
- Her bir tüketim tesisi için kurulabilecek yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesisinin kurulu gücü bir megavatı geçemez. Yine Mikrokojenerasyon tesislerinde, elektrik enerjisine dayalı toplam kurulu gücü 100 kWe altında olması gerekir.
- Üretim tesisi ile tüketim tesislerinin aynı dağıtım bölgesinde olması gerekir. Üretim tesisi bir dağıtım bölgesinde tüketim tesisi ise bir başka dağıtım bölgesinde olamaz.
- 22/10/2016 tarihinden sonra Rüzgar ve Güneş enerjisine dayalı yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı kurulacak üretim tesislerinin kurulu gücü ilgili üretim tesisi ile ilişkilendirilecek tüketim tesisinin bağlantı anlaşmasındaki sözleşme **gücünün otuz katından fazla olamaz. 22/10/2016 tarihinden önce bağlantı anlaşması yapanlar için sözleşme gücünün otuz katı fazla olmama şartı aranmaz.**
- Lisanssız üretim yapacak gerçek ve tüzel kişilerden; Mikrokojenerasyon tesislerinde ve Kurulu gücü azami bir megavatlık yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri dışındaki tesisler için bir megavat kurulu güç üst sınırı uygulanmaz. Bunlar lisanssız olarak bir megavattan fazla lisanssız üretim tesisi kurabilirler.
- Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan veya dolaylı olarak belediyeye ait olan tüzel kişilerce, su isale hatları ile atık su isale hatları üzerinde kurulacak üretim tesisleri için DSİ ile su kullanım anlaşması imzalanması gerekir.

LİSANSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ YAPACAKLARDAN BAĞLANTI BAŞVURULARINDA İSTENEN BİLGİ VE BELGELER

- A) Hidrolik kaynaklara dayalı tesisler dışındaki tesislerde elektrik enerjisi üretimi yapmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler başvurularını, üretim tesisini kuracakları bölgedeki ilgili Şebeke İşletmecisine yaparlar. Başvuruda;
- [?] Yönetmelik Ek-1'de yer alan Lisanssız Üretim Bağlantı Başvuru Formu,
- [?] Üretim tesisinin kurulacağı yere ait tapu ya da asgari iki yıl süreli kiralama belgesi;
- [?] Üretim tesisinin kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulmak istenmesi halinde bu arazinin ilgili mevzuatına göre kullanım hakkının edinildiğine dair belgenin sunulması gerekir.
- [?] Kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulacak üretim tesisinin jeotermal enerji kaynağına dayalı olması halinde ilgili mevzuatına göre arama ruhsatının sunulması gerekir.
- [?] Kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulacak üretim tesisinin rüzgâr ve/veya güneş enerjisine dayalı üretim tesisi olması halinde tesis mahallinin/sahasının ilgili mevzuatına göre tahsis edilmiş olması şarttır.
- [?] Kira sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmış olması halinde kira sözleşmesi ekinde tarafların imza sirkülerinin bulunması gerekir. İmza sirkülerinin aslının ibraz edilmesi kaydıyla kira sözleşmesinin bir kopyası alınarak aslı başvuru sahibine iade edilir.
- [?] Köy halkının içme suyu şebekesi üzerinde kurulacak üretim tesisleri, ancak ilgili köy muhtarlığı veya içme suyu birliği tarafından kurulabilir veya kurdurulabilir. Tarımsal sulama şebekesi üzerine kurulacak üretim tesisleri, ancak ilgili tarımsal sulama birliği veya kooperatifi tarafından kurulabilir veya kurdurulabilir.
- [?] Kurulacak tesisin teknik özelliklerini de gösteren Tek Hat Şeması,
- [?] Kojenerasyon tesisleri için tesis toplam verimliliğine ilişkin belge,
- [?] Başvuru ücretinin ilgili Şebeke İşletmecisinin hesabına yatırıldığına dair makbuz veya dekont,(Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 22/12/2016 tarih ve 6783-7 sayılı kararı uyarınca 2017 yılı için 0-250 kW (dahil) 0 TL, 250 kW ve üzeri için 536.41 TL belirlenmiştir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 23/12/2017 tarih ve 7516-7 sayılı kararı uyarınca 2018 yılı için 0-250 kW (dahil) 0 TL, 250 kW ve üzeri için 596.48 TL, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 13/12/2018 tarih ve 8252-12 sayılı kararı uyarınca 2019 yılı için 0-250 kW (dahil) 0 TL, 250 kW ve üzeri için 751,55 TL belirlenmiştir).
- [?] Çatı uygulaması haricindeki güneş enerjisine dayalı başvurular için; mutlak tarım arazileri, özel ürün arazileri, dikili tarım arazileri, sulu tarım arazileri, sulu-kuru I, II, III, IV. sınıf tarım arazileri ve çevre arazilerde tarımsal kullanım bütünlüğünü bozan alanları kapsamadığına ilişkin Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı veya söz konusu Bakanlığın il veya ilçe müdürlüklerinden alınacak belge.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım hakkının elde edilmesiyle ilgili olarak;
- [?] Rüzgâr ve güneş enerjisi ile biyokütle ve biyokütleden elde edilen gazı (çöp gazı dâhil) dayalı olarak kurulacak üretim tesisleri için herhangi bir belge istenmez.
- [?] Jeotermal enerji kaynağına dayalı olarak kurulacak üretim tesisleri için işletilmekte olan jeotermal kaynaklarda 3/6/2007 tarihli ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununa ve uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuata göre edinilmiş işletme ruhsatı, henüz işletilme aşamasında olmayan jeotermal kaynaklar için ise arama ruhsatı sunulur.
- [?] Kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulacak üretim tesisinin hidrolik kaynağa dayalı üretim tesisi olması halinde bu aşamada ilgili kuruma yapılmış başvurunun belgelendirilmesi yeterlidir. Bu çerçevede başvurular Orman Genel Müdürlüğü, DSİ Genel Müdürlüğü, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, İl Özel İdaresine veya ilgili kuruluşlara yapılır.
- Bağlantı başvurularında, ihtiyacı karşılanmak üzere üretim tesisi ile ilişkilendirilecek tüketim tesisinin abone numarasına yer verilir. Mevcut bir tüketim tesisinin bulunmaması halinde, kurulması planlanan tüketim tesisine ilişkin 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununa göre verilen inşaat ruhsatı ve/veya inşaat ruhsatı yerine geçen belgenin geçici kabulden önce sunulması zorunludur. Lisanssız üretim tesisinin bulunduğu dağıtım bölgesinde olmak şartı ile tüketim birleştirmesi yapılabilir

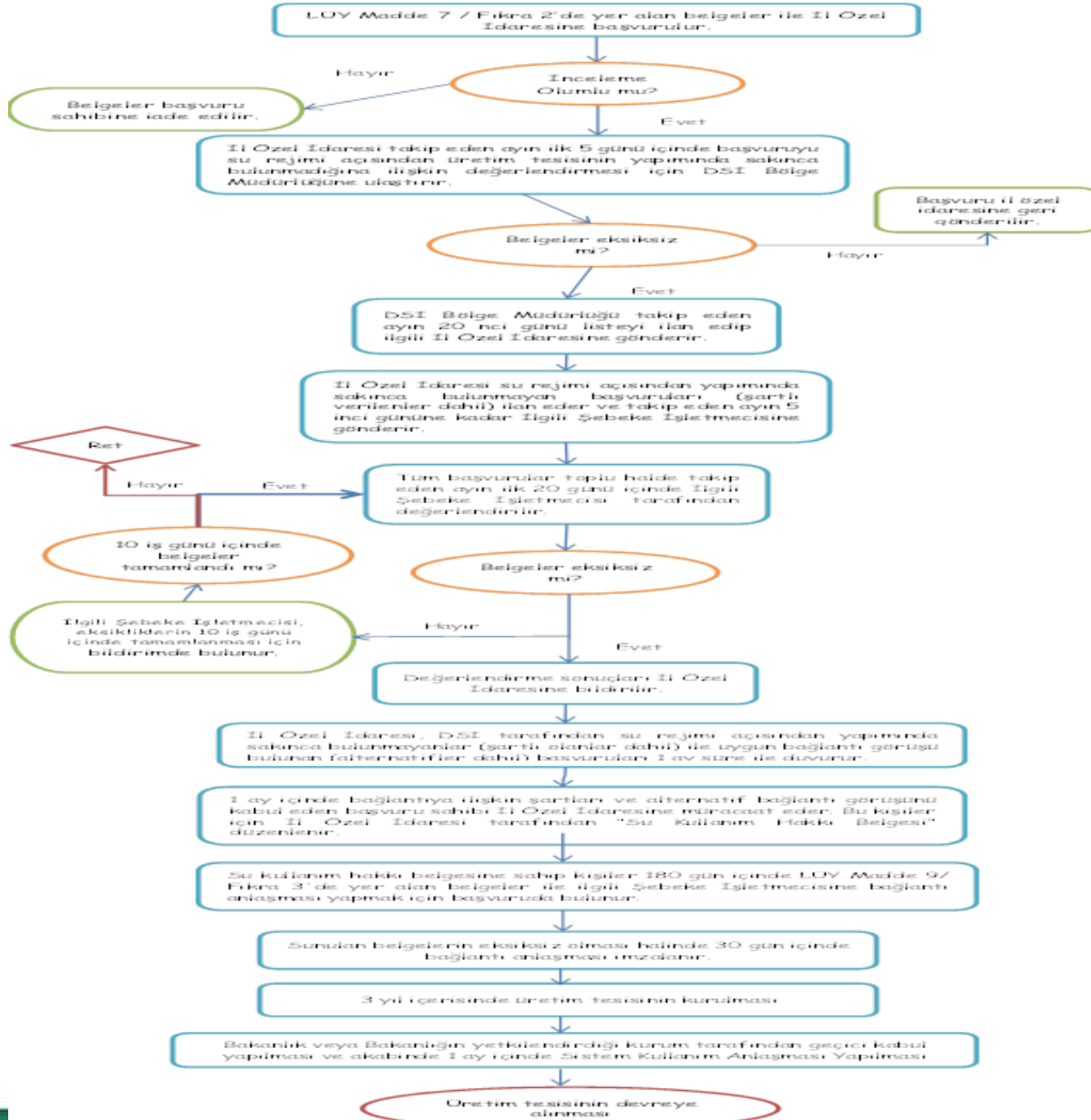
- [?] Aynı bağlantı noktasına bağlanan veya elektrik enerjisi tüketimleri tek bir ortak sayaç ile ölçülebilen bir veya birden fazla gerçek veya tüzel kişinin uhdesindeki tesislerde tüketilen elektrik enerjisi için tüketimlerini birleştirebilir,
- [?] Tüketim birleştirmenin mevcut tüketim tesisleri için yapılabilmesinin yanı sıra, 03/05/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na göre tek bir inşaat ruhsatı kapsamında yapılan yapılarda, onaylı imar projesi üzerinden tüketim birleştirmesi yapılabilir.
- Herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin uhdesindeki farklı abone gruplarındaki tüketim noktalarının tüketimleri birleştirilebilir. Bağlantı başvurularında, kurulması planlanan üretim tesisine ilişkin 25/11/2014 tarihli ve 29186 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında alınması öngörülen belgenin sunulması zorunludur.
- Kurulu gücü itibariyle ÇED yönetmeliğinin ek listesinde yer almayan güneş enerji santrallerinde aynı parsel içerisinde aynı gerçek/tüzel kişiye ait projelerin kurulu güçlerinin toplamına göre değerlendirilme yapılması; farklı parsellerde olmasına rağmen bitişik nizam olan aynı gerçek/tüzel kişiye ait projelerin kurulu güçlerinin toplamı üzerinden değerlendirilmesi, aynı parselde ayrı gerçek/tüzel kişilere ait projenin kurulu gücü özelinde değerlendirme yapılması ve ÇED yönetmeliği hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Kurulu güç değerlerinin ÇED yönetmeliğinde belirtilen eşik değerler altında kalması durumunda ÇED yönetmeliğinden muaf olunmaktadır. Ayrıca çatı uygulamaları ve binaların cephesine konulan güneş sistemleri ÇED yönetmeliğinden muaf olmaktadır.
- Güneş enerjisine dayalı başvurular ile ilgili olarak, üretim tesisi kurulmasına ilişkin başvurularda, kurulması talep edilen üretim tesisi için öngörülen tesis sahasının kurulu güce göre yeterliliğinin, genel kabul görmüş teknik kriterlerden belirgin şekilde farklı olması halinde ilgili Şebeke İşletmecisi, başvuru sahibinden tesis sahasının yeterliliğinin belgelenmesini talep edebilir.
- 22/10/2016 tarihinden sonra Dağıtım ve görevli tedarik şirketlerinin; doğrudan ve dolaylı ortakları, kontrolünde olan tüzel kişiler, bu tüzel kişilerin doğrudan ve dolaylı ortaklıklarında istihdam edilen kişiler ve bu kişilerin kontrolünde olan tüzel kişiler ilgili dağıtım şirketinin dağıtım bölgesi ve ilgili dağıtım şirketinin hissedarı olduğu dağıtım bölgesinde, lisanssız rüzgâr ve güneş enerjisine dayalı üretim faaliyeti başvurusunda bulunamaz. Ancak, bu tarihten önce bağlantı anlaşması çağrı mektubu almaya hak kazananlar bundan istisnadır.

OK
YASASI
KURUMU

- Hidrolik kaynağa dayalı olarak elektrik üretimi yapmak isteyen gerçek veya tüzel kişiler, başvurularını üretim tesisini kuracakları ilin İl Özel İdaresine yaparlar
- [?] Yönetmelik Ek-2’de yer alan Başvuru Dilekçesi,
- [?] Yönetmelik Ek-1’de yer alan Lisanssız Üretim Bağlantı Başvuru Formu,
- [?] Üretim tesisinin kurulacağı yere ait tapu ya da asgari iki yıl süreli kiralama belgesi;
- [?] Üretim tesisinin kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulmak istenmesi halinde, bu arazinin ilgili mevzuatına göre kullanım hakkının edinildiğine dair belgenin sunulması gerekir.
- [?] Köy halkının içme suyu şebekesi üzerinde kurulacak üretim tesisleri, ancak ilgili köy muhtarlığı veya İçme Suyu Birliği tarafından kurulabilir veya kurdurulabilir. Tarımsal sulama şebekesi üzerine kurulacak üretim tesisleri, ancak ilgili tarımsal sulama birliği veya kooperatifi tarafından kurulabilir veya kurdurulabilir.
- [?] Su ürünleri yetiştiricilik işletmelerine tahsis edilen su kaynakları üzerinde kurulacak üretim tesisleri için ilgili başvuru sahibi kişi tarafından Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının görüşü başvuru ekinde sunulur.
- [?] Kira sözleşmesinin yazılı şekilde yapılmış olması, tarafların imza sirkülerinin sözleşme ekinde bulunması gerekir. İmza sirkülerinin aslının ibraz edilmesi kaydıyla kira sözleşmesinin bir kopyası alınarak aslı başvuru sahibine iade edilir.
- [?] Kamu veya hazine arazisi veya orman sayılan alanlar üzerine kurulacak üretim tesisi için arazinin ilgili mevzuatına göre kullanım hakkının edinildiğine dair belge edinilememişse ve söz konusu arazi yukarıdaki hükümlere uygun biçimde bir başkasına da tahsis edilmemişse, tesis sahasını/mahallini tahsise yetkili Orman Genel Müdürlüğü, DSİ Genel Müdürlüğü, Milli Emlak Genel Müdürlüğü veya il özel idaresi gibi ilgili kurumdan alınacak, arazinin bir başkasına tahsis edilmediğini ve tahsis için ilgilisince başvuru yapıldığını bildirir resmi yazı, başvuru aşamasında yeterli kabul edilir.
- [?] Kurulacak tesisin teknik özelliklerini de gösteren Tek Hat Şeması,
- [?] Başvuru ücretinin ilgili Şebeke İşletmecisinin hesabına yatırıldığına dair makbuz veya dekont,
- [?] DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 21/2/2015 tarihli ve 29724 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Elektrik Piyasasında Üretim Faaliyetinde Bulunmak Üzere Su Kullanım Hakkı Anlaşması İmzalanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ilgili hükümlerinde yer alan belgeler
- yer alır.

Hidrolik Kaynaklara Dayalı Lisanssız Elektrik Üretimine İlişkin Başvuru Süreci

LİSANSSIZ ÜRETİM TESİSLERİNİN BAĞLANMASI

- Lisanssız üretim tesisleri alçak gerilim ve yüksek gerilim seviyesinden dağıtım veya iletim sistemine bağlanır. Üretim tesisi kurulu gücünün; 11 kWe ve altında olması halinde AG, 11 kWe'nin üzerinde olması halinde yapılan teknik değerlendirme sonucunda AG veya YG, seviyesinden şebekeye bağlanır. Tüketim tesisi ile aynı yerdeki üretim tesisleri hariç olmak üzere bağlantı noktası tadil edilebilir. Bağlantı anlaşmalarında sisteme bağlandıkları saha ve irtibat noktaları gösterilir. Bağlantı başvurusunun
- İletim seviyesinden bağlanacak üretim tesisleri için TEİAŞ'a
- Dağıtım seviyesinden bağlanacak üretim tesisleri için ilgili dağıtım şirketi veya OSB dağıtım lisansı sahibi tüzel kişiye yapılması gerekmektedir.

LİSANSSIZ ÜRETİM İÇİN YER TEMİNİ VE KAMULAŞTIRMA

- Lisanssız üretim tesisinin kurulacağı yerin tapusunun lisanssız üretim yapacak kişiye ait olması ya da kiralanmış olması esastır. Bağlantıya ilişkin mülkiyet ve işletme sınırları, bağlantı anlaşmasında belirlenir. Lisanssız üretim tesisleri için Kurum tarafından herhangi bir kamulaştırma işlemi yapılmaz. Ancak, Hazine taşınmazları üzerinde yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı lisanssız elektrik üretimi yapılması amacıyla irtifak hakkı tesis edilmesine veya kullanma izni verilmesi 07/02/2014 tarih ve 28906 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 362 sıra nolu Milli Emlak Genel Tebliği uyarınca yapılmaktadır. Hazine taşınmazları üzerinde, yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinden kurulu gücü beş yüz (500) kW'e kadar olanlar için yirmi (20) yıla kadar, kurulu gücü beş yüz (500) kW ile bir (1) MW arasında olanlar için ise otuz (30) yıla kadar irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir. Süre sonunda Hazine taşınmazları üzerindeki tüm yapı ve tesisler, üretim verimliliği yüzde seksenin altında olmayacak şekilde, sağlam ve işler durumda bedelsiz olarak Hazineye intikal eder.
- İrtifak hakkı tesis edilebilecek veya kullanma izni verilebilecek Hazine taşınmazlarının yüzölçümü belirlenirken lisanssız tesisin projesinde belirlenen alanlar esas alınır. Lisanssız elektrik üretim tesislerine ait santral sahası alanlarının, lisanslı veya uygun bulunma kararı alınmış başka bir proje sahası ile kesişmemesi gerekmektedir.
- Güneş enerjisine dayalı olarak kurulacak lisanssız elektrik üretimi tesisleri için Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 24/5/2012 tarihli ve 3842 sayılı kararı ile bir (1) MW kurulu güç için azami yirmi (20) dönüm santral sahasının kullanılmasına izin verildiği de dikkate alınarak, talep edilen taşınmaza ilişkin ilk yıl irtifak hakkı veya kullanma izni bedeli, taşınmazın emlak vergisine esas asgari metrekare birim değerinin yüzde birinden az olmamak üzere günün emsal ve rayiçlerine göre bedel alınır.
- Hazine taşınmazları üzerinde irtifak hakkı tesisinin tapuya tescil edildiği veya kullanma izni sözleşmesinin notere onaylatıldığı tarihten itibaren, Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Enerjisi Üretimi Amaçlı Kullanımına İlişkin Kanun uyarınca tesisin işletmeye geçmesi şartıyla, irtifak hakkı veya kullanma izni bedeline yüzde seksen beş (% 85) oranında indirim uygulanır.

LİSANSSIZ ÜRETİM TESİSLERİNİN PROJE ONAYI, YAPIMI VE GEÇİCİ KABULÜ VE TESİS DEVRİ

- Üretim tesisinin inşaatına başlanabilmesi için proje onayının alınması gerekir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 15/02/2016 tarih ve 16179 sayılı yazısı uyarınca Lisanssız Elektrik Tesislerine ilişkin; Proje Onay, Kabul ve Tutanak Onay işlemlerinin TEDAŞ Genel Müdürlüğünce yapılması gerekmektedir.
- Şebekeye bağlanacak üretim tesislerinin geçici kabul işlemlerinin, bağlantı anlaşmasının imza tarihinden itibaren;
- ? YG seviyesinden bağlanacak hidrolik kaynağa dayalı üretim tesislerinde üç yıl, hidrolik kaynağa dayalı üretim tesisleri dışındaki üretim tesislerinde iki yıl,
- ? AG seviyesinden bağlanacak tüm üretim tesislerinde bir yıl,
- ? İletim şebekesine bağlanacak üretim tesislerinde Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği çerçevesinde aynı niteliklere sahip üretim tesisleri için öngörülen süre,
- içerisinde tamamlanması zorunludur. Mücbir sebepler ve Kurul tarafından uygun bulunan haller dışında, bu sürelerin sonunda üretim tesisinin tamamlanmaması halinde, bağlantı anlaşması ile su kullanım haklarına ilişkin izin belgeleri kendiliğinden hükümsüz hale gelir.
- Lisanssız üretim yapacak gerçek veya tüzel kişi; İlgili Şebeke İşletmecisi ile birlikte imzalanan geçici kabule hazır tutanağı ile uyum raporunu kabul işlemi için Bakanlık veya Bakanlığın yetki verdiği kuruluş ve/veya tüzel kişilere sunar ve kabul başvurusu yapar. Geçici kabul işlemi Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı veya Bakanlığın yetki verdiği kuruluş tarafından yapılır. Lisanssız elektrik üretim tesislerinin geçici kabulleri TEDAŞ Genel Müdürlüğünce yapılır.
- Geçici kabul sonrası 1 ay içerisinde şebeke işletmecisi ile sistem kullanım anlaşması yapılarak lisanssız üretim tesisi devreye alınmış olur.
- Geçici kabulü yapılmış üretim tesisi; satış, devir veya diğer bir düzenleme ile üretim faaliyeti göstermek isteyen başka bir gerçek veya tüzel kişiye devredilebilir. Geçici kabulü yapılmamış üretim tesislerinin devri yapılamaz. Lisanssız üretim tesisini devredecek ve devir alacak gerçek veya tüzel kişiler, devir işlemi gerçekleşmeden önce eşzamanlı olarak ilgili şebeke işletmecisine başvuruda bulunur. Devir işlemi, devir alacak gerçek veya tüzel kişinin bağlantı anlaşması ve sistem kullanım anlaşmasını imzalamadığı sürece, ilgili şebeke işletmecisi nezdinde geçerlilik kazanmaz. Hidrolik kaynaklara dayalı üretim tesisleri açısından devir işleminden önce ilgili su kullanım hakkı izin belgesinin devir alacak gerçek veya tüzel kişi adına düzenlendiğinin belgelenmesi gerekir.

LİSANSSIZ ELEKTRİK ÜRETİMİ ÖLÇÜMÜ VE İHTİYAÇ FAZLASI ENERJİNİN TESPİTİ VE ENERJİ BEDELİNİN ÖDENMESİ

- Üretim ve tüketim tesislerinin aynı yerde bulunması halinde çift yönlü ölçüm yapabilen sayaçla ölçümün yapılması, üretim ve tüketim tesislerinin aynı yerde bulunmaması halinde ilgili tesislerin bağlantı noktalarında sayacın yer alması, şebekeye bağlı her bir üretim tesisi için ayrı sayaç bulundurulması ve sayaçların ilgili şebeke işletmecisi tarafından temin ve tesis edilmesi gerekir.
- İmdat grupları ile iletim ya da dağıtım sistemiyle bağlantı tesis etmeden izole çalışan üretim tesisleri dışındaki lisanssız üretim tesislerinde üretilen elektrik enerjisinin, üretim tesisi ile aynı yerde kurulu tüketim tesisi ya da tesislerinde tüketilemeyen miktarı, aynı dağıtım bölgesinde olması şartıyla aynı kişinin uhdesindeki başka bir tüketim tesisinde ya da tesislerinde tüketilebilir.
- İlgili Şebeke İşletmecisi, lisanssız üretim yapan gerçek ve tüzel kişilerin üreterek şebekeye verdikleri ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi miktarını; üretim tesisi ile tüketim tesisinin aynı yerde olması halinde bağlantı anlaşmasında belirlenen yere takılan sayaç verilerinden saatlik bazda ve/veya, üretim tesisi ile tüketim tesisinin aynı yerde olmaması halinde üretim sayacından elde edilen saatlik verilerden, tüketim tesisine ilişkin saatlik sayaç verilerinin veya tüketim sayaçlarından saatlik verilerinin mahsuplaştırılması suretiyle saatlik bazda, tespit eder. İlgili şebeke işletmecisi her bir üretici için elde edilen saatlik verileri kaynak bazında bir araya getirerek fatura dönemi bazında Şebekeye verilen ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi miktarını belirler ve her ayın altısına kadar ilgili görevli tedarik şirketine bildirir.
- İhtiyaç fazlası elektrik enerjisi olarak görevli tedarik şirketi tarafından YEK Kanununa ekli I sayılı Cetvelde kaynak bazında belirlenen fiyattan, YEKDEM kapsamında değerlendirilmek üzere, on yıl süreyle satın alınır.
- Lisanssız üretim yapanlar Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 22/12/2016 tarih ve 6783-9 sayılı kararı uyarınca 2017 yılı için **elektrik dağıtım şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli** olarak 0-10 kW(dahil) OTL/YIL, 10-250 kW (dahil) 750 TL/YIL, 250 kW ve üzeri için 1500TL/YIL ödemeleri gerekmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 13/12/2017 tarih ve 7516-9 sayılı kararı uyarınca 2018 yılı için elektrik dağıtım şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli olarak 0-10 kW(dahil) OTL/YIL, 10-250 kW (dahil) 833,99 TL/YIL, 250 kW ve üzeri için 1667,98TL/YIL ödemeleri gerekmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 13/12/2018 tarih ve 8252-14 sayılı kararı uyarınca **2019 yılı için elektrik dağıtım şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli olarak 0-10 kW(dahil) OTL/YIL, 10-250 kW (dahil) 1050,80 TL/YIL, 250 kW ve üzeri için 2101,60TL/YIL ödemeleri gerekmektedir.**
- Lisanssız üretim yapanlar Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 22/12/2016 tarih ve 6783-8 sayılı kararı uyarınca 2017 yılı için **görevli tedarik şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli olarak** 0-250 kW(dahil) OTL/YIL, 250 kW ve üzeri için 1072,82TL/YIL ödemeleri gerekmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 13/12/2017 tarih ve 7516-8 sayılı kararı uyarınca 2018 yılı için görevli tedarik şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli olarak 0-250 kW(dahil) OTL/YIL, 250 kW ve üzeri için 1192,96TL/YIL ödemeleri gerekmektedir. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 13/12/2018 tarih ve 8252-13 sayılı kararı uyarınca **2019 yılı için görevli tedarik şirketlerine yıllık sistem işletim bedeli olarak 0-250 kW(dahil) OTL/YIL, 250 kW ve üzeri için 1503,10TL/YIL ödemeleri gerekmektedir**

- Lisanssız elektrik üretim tesisi ile ilişkilendirilen tüketim tesislerinde usulsüz elektrik kullanıldığının tespit edilmesi halinde usulsüz elektrik kullanan tüketim tesisi sahibi için aykırılığın giderilmesi amacıyla Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği'nin 48 nci maddesi uyarınca 15 (onbeş) gün süre verilmektedir. Üretim tesisi sahibi kişiler tarafından ise yeni bir tüketim tesisi gösterilene ya da ilgili tüketim tesisine ilişkin usulsüzlük ortadan kalkana kadar geçici kabulü tamamlanan üretim tesisleri için Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Desteklenmesi Mekanizması (YEKDEM) kapsamında herhangi bir ödeme yapılmamaktadır. Bu kapsamda sisteme verilen enerji ise YEKDEM'e bedelsiz katkı olarak dikkate alınmaktadır.
- Geçici kabulü tamamlanmayan üretim tesisleri için geçici kabul yapılana kadar ödeme yapılmaması gerekmektedir.
- Lisanssız elektrik üretim tesisi ile ilişkilendirilen tüketim tesislerinin borca bağlı elektriğinin kesilmesi ve/veya perakende satış sözleşmesinin sonlandırılması halinde de üretim tesisi sahibi kişiler tarafından yeni bir tüketim tesisi gösterilene ya da ilgili tüketim tesisine ilişkin uygunsuzluk ortadan kalkana kadar geçici kabulü tamamlanan üretim tesisleri için YEKDEM kapsamında herhangi bir ödeme yapılmamaktadır. Bu kapsamda sisteme verilen enerjinin ise YEKDEM'e bedelsiz katkı olarak dikkate alınması gerekmektedir. Geçici kabulü tamamlanmayan üretim tesisleri için ilgili mevzuat kapsamında yapılması gereken iş ve işlemlerin devam ettirilmesi, geçici kabulün tamamlanarak işletmeye geçmesi halinde aykırılık giderilinceye kadar ödeme yapılmaması gerekmektedir.
- Lisanssız üretim tesisi sahibi kişilerce yeni bir tüketim tesisi gösterilmesi durumunda tüketim tesisinin bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücünün asgari başvuruya esas tüketim tesisinin bağlantı anlaşmasındaki sözleşme gücü kadar olması gerekmektedir.
- Çağrı mektubu düzenlenen ve Kurulu gücü azami bir megavatlık yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisleri için yeni bir tüketim tesisi gösterilmek istenmesi halinde ;
- [?] Bir yıllık elektrik tüketimi olmayan tesisler için mevcut aylık tüketimlerinin ortalaması dikkate alınarak yıllık bazda,
- [?] Sadece bir aylık tüketiminin olması halinde bu tüketimi dikkate alınarak yıllık bazda,
- [?] İnşa aşamasındaki tesisler için ise proje değerleri dikkate alınarak en yakındaki benzer abonelerin tüketimlerine göre,
- yapılan hesaplamalar kapsamında gösterilecek tüketim tesisleri lisanssız üretim tesisi ile ilişkilendirilir.
- Mekanik ve peak güç olarak Çağrı Mektubu'nda yer alan kurulu gücün ve 1 MW'ın üzerinde geçici kabulü tamamlanarak işletmeye geçen üretim tesislerinde 01/07/2017 tarihinden itibaren sisteme 1 MW'ın üzerinde güç ile enerji verildiğinin tespiti halinde ilgili aya ilişkin üretilen enerjinin görevli tedarik şirketi tarafından üretilerek sisteme verilmiş olduğu kabul edilerek herhangi bir ödeme yapılmaması ve bu kapsamda sisteme verilen enerjinin YEKDEM'e bedelsiz katkı olarak dikkate alınması gerekmektedir. Ayrıca üretim tesisi ile ilgili iş ve işlemler tamamlanarak Çağrı Mektubu'nda yer alan 1 MW ve altında bir değere ulaşılan dek yine herhangi bir ödeme yapılmaması ve sisteme verilen enerjinin YEKDEM'e bedelsiz katkı olarak dikkate alınması gerekmektedir.

- Mekanik ve peak güç olarak Çağrı Mektubu'nda yer alan kurulu gücün üzerinde ve 1 MW'ın altında işlemleri devam eden projelere ilişkin olarak, "Lisanssız Elektrik Üreticileri İçin Dağıtım Sistemine Bağlantı Anlaşması"nda tanımlanan ilgili cezai şartların uygulanması gerekmektedir. İlgili Anlaşma da söz konusu hüküm;
- "Her takvim yılında; üreticinin sisteme verdiği gücün anlaşma gücünü aşması halinde, sisteme verilen gücün anlaşma gücünü aştığı değerlerin en yükseği dikkate alınarak, ilk aşımın gerçekleştiği aydan itibaren ilgili takvim yılı sonu veya ilgili takvim yılı sonundan önce ise bu anlaşmanın yürürlükte olduğu dönem sonuna kadar ceza uygulanır. Bu ceza, anlaşma gücünü aşan kısım için (kW), ilgili takvim yılının en yüksek Sistem Kullanım Fiyatı üzerinden hesaplanan bedelin dört misli olarak hesaplanır. Anlaşma gücü üzerinde sisteme verilen enerji miktarı, destek ödemesi hesabında dikkate alınmaz."
- 23/03/2016 tarihinden önce Bağlantı Anlaşmasına Çağrı Mektubu almaya hak kazanıldığı ilgili Şebeke İşletmecisinin internet sayfasında ilan edilen, gerek mekanik peak, gerekse elektriksel güç olarak Çağrı Mektubu'nda yer alan kurulu gücü azaltılarak işlemleri devam eden projelere ilişkin olarak herhangi bir yaptırım uygulanmaksızın ilgili mevzuat kapsamında iş ve işlemlerin sonuçlandırılması gerekmektedir.
- Gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulan lisanssız üretim tesislerinden sisteme verilen ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi; kaynak bazında, görevli tedarik şirketi vasıtasıyla üretim tesisinin geçici kabul tarihinden itibaren on yıl süreyle Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Desteklenmesi Mekanizması (YEKDEM) kapsamında alınır. Mikrokojenerasyon tesisleri ile belediyelerin katı atık tesisleri ile arıtma tesisi çamurlarının bertarafında kullanılmak üzere kurulan üretim tesislerinde yenilenebilir enerji kaynakları dışındaki kaynaklara dayalı üretilerek ihtiyaç fazlası olarak sisteme verilen elektrik enerjisinin YEK Kanunu eki I sayılı cetvelde yer alan en düşük fiyattan görevli tedarik şirketi tarafından geçici kabul tarihinden itibaren on yıl süreyle satın alınır.
- Kojenerasyon tesisleri ile ürettiği enerjinin tamamını iletim veya dağıtım sistemine vermeden kullanan, üretimi ve tüketimi aynı ölçüm noktasında olan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesislerinin şebekeye bağlantısının şebekeye enerji vermeyecek şekilde tasarlanan tesislerden şebekeye enerji verilmesi halinde söz konusu elektrik enerjisi için herhangi bir bedel ödenmeden YEKDEM portföyünde değerlendirilir.

LİSANSSIZ ÜRETİM TESİSLERİNİN YEKDEM DEN YARARLANMASI

- Hidrolik, rüzgâr, güneş, jeotermal, biyokütle, biyokütleden elde edilen gaz (çöp gazı dahil), dalga, akıntı enerjisi ve gel-git gibi fosil olmayan yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik üretimi yapan lisanssız üretim tesisleri kaynak türleri ve tesisin imalatında yerli ürün kullanımına göre YEKDEM den yararlanır.
- Bir gerçek veya tüzel kişi 200 m²'lik meskenin çatısının, yaklaşık 140 m²'sinin güneşe baktığı düşünülüğünde, çatının bu bölümüne güneş enerjisine dayalı üretim tesisi kurulduğunda 1 kW gücünde bir üretim tesisi için 7 m²'lik bir alan gerektiği varsayımı ile evin çatısına fotovoltaik güneş paneli kullanılarak 20 kW kurulu gücünde, güneş enerjisi tesisi kurulabilecektir. Üretim tesisinin günde 8 saat ışınlam aldığı kabulüyle tesiste günde; $8 \times 20 \text{ kW} = 160 \text{ kWh}$ elektrik enerjisi üretilebilecektir. Mesken günde 15 kWh elektrik enerjisi tüketirse; o gün için saatlik mahsuplaşma yapıldıktan sonra sisteme; $160 - 15 = 145 \text{ kWh}$ ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi verilecektir. Güneş enerjisine dayalı elektrik üretimi için kWh başına ödenen 13,3 ABD Dolar Cent destek bedeli ödemesi yapıldığından ve 28/09/2017 tarih ve 7316 sayılı Kurul kararı eki 2 tabloya göre lisanssız üreticiler Dağıtım Sistem Kullanım Bedeli (DSKB) olarak, 2,5104Kr/kWh ödeyeceğinden 14/12/2017 günü enerjinin sisteme verildiği düşünülürse, 13/12/2017 tarihinde saat:15.30 belirlenen gösterge niteliğindeki 14/12/2017 tarihinde uygulanacak Merkez Bankasının ilan ettiği döviz alış kuru olan 3,8390 ABD Doları üzerinden dağıtım sistemine verilen enerjinin bedeli şu şekilde hesaplanacaktır.
- 14/12/2017 tarihinde; Güneş üretim tesis alanı $140\text{m}^2/7=20 \text{ kW}$ saatlik, günde 8 saat ışınlam $8 \times 20 = 160 \text{ kWh}$ günde üretim, Mesken günde 15 kWh elektrik enerjisi tüketirse,
- İhtiyaç fazlası üretim: $160 - 15 = 145 \times 13,3 \text{ ABD Dolar Cent} = 1928.5 \text{ ABD dolar cent}$
- 14/12/2017 tarihli MB döviz alış kuru olan 3,8390 ABD Doları $\times 1928.5 = 7403.5115 \text{ Kr}$ gelir
- $145 \times 2,5105 = 364.0225 \text{ Kr}$ Dağıtım Sistem Kullanım Bedeli (DSKB)
- $7403.5115 - 364.0225 = 7039.489 \text{ Kr} / 100 = 70.39 \text{ TL}$ 14/12/2017 günü için gelir elde edilecek ve elektrik faturası ödememiş olacaktır.
- Bir gerçek veya tüzel kişi meskeninin bahçesine 250 kW kurulu gücünde bir rüzgar türbini kurduğu ve üretim tesisinin %30 kapasite faktörü ile çalıştığında, üretim tesisinde bir saatte; $250 \times 0,30 = 75 \text{ kWh}$ elektrik enerjisi üretilir. Bu tesisin o gün 10 saat çalıştığında; üretim tesisi günde; $75 \times 10 = 750 \text{ kWh}$ enerji üretir. Mesken günde toplam 50 kWh elektrik enerjisi tükettiğinde; günde; $750 - 50 = 700 \text{ kWh}$ sisteme ihtiyaç fazlası enerji verir. Rüzgar için YEKDEM Destek bedelinin 7,3 ABD Dolar Cent olduğu dikkate alındığında; 28/09/2017 tarih ve 7316 sayılı Kurul kararı eki 2 tabloya göre lisanssız üreticiler Dağıtım Sistem Kullanım Bedeli (DSKB) olarak 2,5104Kr/kWh ödeyeceğinden, 14/12/2017 günü enerjinin sisteme verildiği düşünülürse, 13/12/2017 tarihinde saat:15.30 belirlenen gösterge niteliğindeki 14/12/2017 tarihinde uygulanacak Merkez Bankasının ilan ettiği döviz alış kuru olan 3,8390 ABD Doları üzerinden dağıtım sistemine verilen enerjinin bedeli şu şekilde hesaplanacaktır.
- Üretim tesisinde bir saatte; $250 \times 0,30 = 75 \text{ kWh}$ elektrik enerjisi üretilir. 10 saatte $75 \times 10 = 750 \text{ kWh}$, Mesken günde toplam 50 kWh elektrik enerjisi tükettiğinde, günde; $750 - 50 = 700 \text{ kWh}$ sisteme ihtiyaç fazlası enerji verir
- İhtiyaç fazlası üretim: $750 - 50 = 700 \times 7,3 \text{ ABD Dolar Cent} = 5110 \text{ ABD dolar cent}$
- 14/12/2017 tarihli MB döviz alış kuru olan 3,8390 ABD Doları $\times 5110 = 19617,29 \text{ Kr}$ gelir
- $700 \times 2,5105 = 1757,35 \text{ Kr}$ Dağıtım Sistem Kullanım Bedeli (DSKB)
- $19617,29 - 1757,35 = 17859,94 \text{ Kr} / 100 = 178,5994 \text{ TL}$ 14/12/2017 günü için gelir elde edilecek ve elektrik faturası ödememiş olacaktır. Tesisin imalatında yerli katkı dikkate alınarak kWh başına ayrıca ödeme yapılır.

KONUTLARIN ÇATI VEYA CEPHELERİNDE LİSANSSIZ OLARAK ÜRETİLEN İHTİYAÇ FAZLASI ELEKTRİK ENERJİSİNİN SATIŞINDA ESNAF MUAFLIĞINDAN YARARLANMA

- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına eklenen 9 numaralı bent; “14/3/2013 tarihli ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu uyarınca lisanssız yürütülebilecek faaliyetler kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı elektrik enerjisi üretimi amacıyla, sahibi oldukları veya kiraladıkları konutların çatı ve/veya cephelerinde kurdukları kurulu gücü azami 10 kW’a kadar (10 kW dâhil) olan (Kat maliklerince ana gayrimenkulün ortak elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanması amacıyla kurulan dâhil) yalnızca bir üretim tesisinden üretilen elektrik enerjisinin ihtiyaç fazlasını son kaynak tedarik şirketine satanlar (Bu bendin uygulanmasında üçüncü fıkra hükmü dikkate alınmaz.) “hükmü uyarınca 6446 sayılı Kanuna göre lisanssız yürütülebilecek faaliyetler kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı olarak sahibi olunan veya kiralanan konutlarda kurulan tesislerde, elektrik üretimi yapan ve ihtiyaç fazlasını satan gerçek kişiler esnaf muaflığından faydalanacaklardır.
- Sahip olunan veya kiralanan konutların çatı ve cephelerinde lisanssız olarak yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı 10 kilovata kadar yalnızca bir üretim tesisinde üretilecek ihtiyaç fazlası elektrik enerjisini satanlar vergiden muaf esnaf kabul edilecektir. Apartmanın ortak ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan tesislerden yapılacak satışlarda gider pusulası tüm malikler yerine yönetim adına düzenlenecektir. Apartmanda kurulan elektrik üretim tesisinin mülkiyet hakkı, hisseleri oranında kat maliklerine ait olduğundan, ihtiyaç fazlası elektriğin son tedarik şirketine satışından elde edilen gelirler de vergi kanunları açısından yönetimin değil kat maliklerinin geliri olarak kabul edilecektir. Gelirin apartman yönetimleri tarafından tahsil edilip ortak giderlerin karşılanmasında kullanılması ve/veya kat maliklerine dağıtılması bu muafiyetten faydalanılmasına engel teşkil etmeyecektir.
- 11/06/2016 tarih ve 30448 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 303 seri nolu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile; Elektrik enerjisi üretim tesisinin, apartmanların çatı ve/veya cephelerinde kurulması halinde üretimi yapılan elektriğin ihtiyaç fazlasının satılması halinde ilgililerin esnaf muaflığından yararlanılacakları belirtilmiştir. Bunun için;
- ? Üretim tesisinin sahip olunan veya kiralanan konutların çatı ve/veya cephelerinde (Kat maliklerince ana gayrimenkulün ortak elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanması amacıyla kurulanlar dâhil) kurulu olması,
- ? Üretim tesisinin kurulu gücünün azami 10 kW (10 kW dâhil) olması,
- ? Elektriğin yalnızca bir üretim tesisinde üretilmesi,
- ? Üretilen elektrik enerjisinden ihtiyaç fazlasının son kaynak tedarik şirketine satılması gerekmektedir.
- Gerçek kişilerce kullanılan birden fazla konutta elektrik üretim tesisi kurulduğu durumlarda, sadece bir tesis için esnaf muaflığından faydalanılabileceğinden, hangi tesis için esnaf muaflığından faydalanılacağı, ilgili son kaynak tedarik şirketine bildirilmek suretiyle serbestçe belirlenebilecektir.

- Elektrik enerjisi satışının devamlı olarak yapılması, muafiyetten yararlanmaya engel teşkil etmeyecektir. Ticari, zirai veya mesleki kazanç dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olmak, muafiyetten yararlanmaya engel teşkil etmeyecektir.
- Apartman yönetimi tarafından apartmanın elektrik ihtiyacını karşılamak için kurulan elektrik üretim tesisinin mülkiyet hakkı, hisseleri oranında kat maliklerine ait olduğundan, ihtiyaç fazlası elektriğin son tedarik şirketine satışından elde edilen gelirler de vergi kanunları açısından yönetimin değil kat maliklerinin geliri olarak kabul edilecektir. Ana gayrimenkulün ortak elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanması amacıyla apartman yönetimi tarafından kurulan üretim tesisinde üretilen ihtiyaç fazlası enerjinin son kaynak tedarik şirketine satışında her bir malik muafiyetten ayrı ayrı faydalanacaktır. Elde edilen gelirin apartman yönetimleri tarafından tahsil edilip ortak giderlerin karşılanmasında kullanılması ve/veya kat maliklerine dağıtılması bu muafiyetten faydalanılmasına engel teşkil etmeyecektir.
- Apartmanların işyeri olarak kullanılan bağımsız bölümlerinin bulunması halinde de apartmanın ortak elektrik enerjisi ihtiyacının karşılanması amacıyla kurulan üretim tesisinde üretilen ihtiyaç fazlası enerjinin son kaynak tedarik şirketine satışı, muafiyetten yararlanmaya engel teşkil etmeyecektir.
- Sahibi olunan veya kiralanan işyerlerinde kurulan tesislerde üretilen elektriğin ihtiyaç fazlasının satışından dolayı esnaf muaflığından yararlanılamayacaktır. Ancak konutunu hem işyeri hem de mesken olarak kullananların bu kapsamda elde ettiği kazançları ise muafiyet kapsamında kabul edilecektir.
- Esnaf muaflığından yararlananlara ihtiyaç fazlası elektrik bedeli olarak yapılan ödemelerde tevkifat oranı 14/5/2018 tarihli ve 2018/11750 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla % 0 olarak belirlenmiştir. Son kaynak tedarik şirketlerinin, ihtiyaç fazlası elektrik enerjisi alımları karşılığı yaptıkları ödemeler muhtasar beyanname ile beyan edilecek ve tevkifat oranı, 14/5/2018 tarihli ve 2018/11750 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereği % 0 olarak uygulanacaktır. Ancak, 09/07/2018 tarih ve 30473 sayılı 3 üncü Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanan 10/05/2018 tarih ve 7142 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanarak çıkarılan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 inci maddesi ile tevkifat oranı belirleme yetkisi artık Cumhurbaşkanında olacaktır. Ödemenin kat maliklerince oluşturulan yönetimlere yapılması, gelir vergisi tevkifat uygulamasını değiştirmeyecektir.
- 6446 sayılı Kanun uyarınca lisanssız yürütülebilecek faaliyetler kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı üretim tesisinde üretilen ve son kaynak tedarik şirketlerince satın alınan elektrik enerjisinin tamamının gider pusulası ile belgelendirilmesi veya gider pusulasında bulunması gereken bilgileri (imza hariç) ihtiva eden banka dekontları ile de belgelendirilmesi mümkündür.
- Ana gayrimenkulün ortak enerji ihtiyacının karşılanması amacıyla kurulan tesislerden yapılan satışlarda, gider pusulasının, kat maliklerince oluşturulan yönetim adına düzenlenmesi gerekmektedir.
- Esnaf muaflığından faydalananların mükellefiyet tesisi, belge düzenleme, defter tutma, beyanname verme gibi yükümlülükleri olmayacaktır. Bu muafiyetten yararlananların, kendilerine düzenlenen gider pusulalarını ve bu faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldıkları mal ve giderlerine ilişkin belgelerini 213 sayılı Kanunda öngörülen süre boyunca saklamaları zorunludur.
- Örneğin sahibi olduğu konutunun çatısında, kurulu gücü azami 10 kW olan üretim tesisinden elde ettiği elektrik enerjisinden ihtiyaç fazlasını, son kaynak tedarik şirketine satan bir kişi esnaf muaflığından yararlanacaktır. Son kaynak tedarik şirketi enerji bedeli karşılığı olarak yapacağı ödemeler nedeniyle gider pusulası düzenleyecek ve bu ödemelere, 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (13) numaralı bendi uyarınca sıfır oranında tevkifat uygulayacaktır.
- Apartman yönetimi de apartmanın ortak elektrik ihtiyacının karşılanması amacıyla, apartmanın çatısında, kurulu gücü azami 10 kW olan üretim tesisinden elde ettiği elektrik enerjisinden ihtiyaç fazlasını, son kaynak tedarik şirketine satabilecektir. Bu satıştan dolayı apartmanındaki kat malikleri esnaf muaflığından yararlanacaktır. Son kaynak tedarik şirketi apartman yönetimine enerji bedeli karşılığı olarak yapacağı ödemeler nedeniyle gider pusulası düzenleyecek ve bu ödemelere, 193 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (13) numaralı bendi uyarınca sıfır oranında tevkifat uygulayacaktır.

İlginiz için teşekkürler!

www.epdk.org.tr